

lucc

gener 1974

Nº 633

25 PTS

LA UNIVERSITAT

PER
AL
NOSTRE
POBLE

POLISSES
PER SENTIR-SE SEGURS

Vostè les necessita pel seu negoci, casa, vehicle... i també per la seva pròpia vida.

Demani informació sense compromís a qualsevol de les nostres oficines i agents.

MARE NOSTRUM
vol estar al seu servei.

DIRECCIÓ GENERAL:
Via Roma, 45 - Tel. 212800
PALMA DE MALLORCA

CAJA DE AHORROS Y MONTE DE PIEDAD DE LAS BALEARES

(Fundada l'any 1882)

OFICINA CENTRAL:

C/. Lulio, 2 (Plaça de Sant Francesc)
PALMA

- URBANA N.º 1 Tous Ferrer, 50
- » » 2 Blanquerna, 142
 - » » 3 Calvo Sotelo (El Terreno)
 - » » 4 Cardenal Rossell, 177-A
 - » » 5 B.Sta.Maria del Sepulcre, 15
 - » » 6 Honderos, 119
 - » » 7 Luca de Tena
(cantonada Aragón)
 - » » 8 Milán, 39 (Arenal)
 - » » 9 Cap. Crespí Coll
(Son Gotleu)
 - » » 10 Barranco, 31-A (Génova)
 - » » 11 Colliure, 143 (Camp Redó)
 - » » 12 Rosselló, 13
(Son Espanyolet)
 - » » 13 Cala Marsal (Son Cladera)
 - » » 14 M.ª Ant.ª Salvà, 13
(Sa Vileta)

OFICINES a

Alaró - Alaior - Andratx - Artà - Biniali - Calvià - Campos - Capdellà - Ciutadella - Esporles - Felanitx - Eivissa - Inca - Sa Pobla - Lloseta - Lluçmajor - Maó - Manacor - Maria de la Salut - Muro - Peguera - Palma Nova - Pollença - Porto Cristo - Pòrtol - Porreres - Port d'Andratx - Port de Pollença - Port de Sóller - Sencelles - Sant Antoni - Sant Joan - Santa Eulàlia - Santanyí - Santa Maria - Sóller

lluc

GENER 74

PORTADA

«La Universitat per al nostre poble», el tema de la nostra editorial i de la crònica de S. Verd: tema i aspiració que és, des de novembre i fins ara, motiu de preocupació i d'ampla discussió de tots els illencs més interessats per la nostra cultura.

El disseny de la portada és del nou col·laborador i maquetista de LLUC, Ferran Sintes.

LLUC

Revista mensual, n.º 633

Direcció i Administració:
PP. Missioners dels SS. Cors
C/ de la Pau, 3 (Ciutat de Mallorca)

Dirigiu tota la correspondència a
l'Apartat de Correus n.º 619.
Palma

Director: Gabriel Fuster i Mayans
Conseller-Delegat: Jaume Reynés i Matas

Caps de Redacció: Josep M. Llompart i Pere Llabrés i Martorell

Subscripció: 200 ptes. anuals
Estranger: 250 ptes. anuals
Preu de l'exemplar: 25 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. CC. - Balmes, 89
Dipòsit legal: P. M. 276-1958

=Sumari=

Pàg.

2 **Correu. Avis als subscriptors.**

3 **EDITORIAL: La Universitat per al nostre poble.**

4 **Crònica d'una desventurada... o una cranca anomenada Facultat.**
Sebastià Verd exposa els fets i comenta l'embolic dels esdeveniments des del novembre passat fins avui sobre la Universitat Balear.

7

Els joves de Mallorca davant la problemàtica fe-vida.

Joan Bestard us presenta els primers i més significatius resultats d'una enquesta de tema religiós, feta entre el jovent de Mallorca.

12 **Sota el signe de la coexistència, per A. Serra.**

Una nova secció **RODA DEL MÓN** vol reflexionar sobre la xerxa internacional dels fets que ens atenyen. Per començar, una panoràmica de 1973.

15

De re urbana.

Comença una sèrie d'articles sobre urbanística d'Albert Quintana. En aquest número, vegeu una presentació general: l'urbanisme, problema o mite?

19 **Recordant Pompeu Fabra, per Francesc de B. Moll.**

El deixeble de Mn. Alcover i introductor, a les Illes, de les normes ortogràfiques i gramaticals d'En Fabra, us recorda el XXV aniversari de la mort del gran filòleg: aquell que féu possible una segona renaixença per a la nostra llengua.

20 **L'OBRA CULTURAL BALEAR en període ascendent, per G. Vidal i Balaguer.**

21 **Premis literaris: J. Villalonga, M. A. Riera, G. Mesquida.**

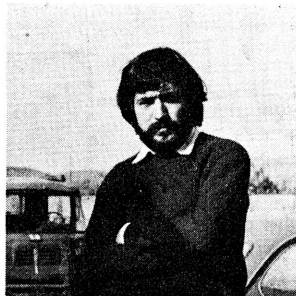
22 **Cròniques de Califòrnia (II): Topada amb l'ametler, per Rafel Socies.**

24 **JESUSCHRIST SUPERSTAR, o una impressió fugaç de Londres, per Pere Bosch.**

Vet aquí una secció rejuvenida de LLUC: **ESPECTACLES.**

25 **Comentant «El Musical americano» de César S. Fontenla, per Antoni Figuera.**

27

Els objectes humans d'Andreu Terrades.

Sempre la crítica acurada de la nostra «Crònica de tres», copsant els alts i baixos del nostre panorama artístic.

28 **Faroles als Misteris de Lluc?, per Manuel Soler.**

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5104063841

Correu

¿Per què l'homilia en castellà?

Ciutat de Mallorca, 27 de desembre de 1973.

Sr. Director de la revista LLUC.
CIUTAT.

Distingit senyor:

A l'article Esdeveniments i comentaris, signat per Manuel Soler, a la secció Lluc per Mallorca (pàg. 28) del número de LLUC d'octubre passat, diu l'autor referint-se a les paraules del bisbe per començar l'homilia de l'ofici celebrat al Monestir amb ocasió de la Diada del 9 de Setembre: (Em perdonareu si no pronuncii l'homilia en mallorquí com tota la litúrgia que estam celebrant. No tenc encara soltura suficient per expressar allò que vull): Ens plau aquesta confessió. Ara sabem que el desig del qui presideix la nostra Església local és de sintonitzar plenament amb la comunitat popular. Perquè és evident que la llengua resumeix les característiques més originals i íntimes d'un poble.

No vaig assistir a aquesta Diada, però de les paraules del bisbe deduec que va fer l'homilia en castellà. Si no m'equivoc, monsenyor Ubeda Gramaje és valencià de parla catalana. ¿Creuen ell i el senyor Soler que fent les homilies en castellà, es sintonitza plenament amb la comunitat popular mallorquina? ¿No li sembla al senyor Soler que les característiques més originals i íntimes del poble mallorquí estan resumides més aviat en català que en castellà? ¿No li pareix al Sr. bisbe que si feia les homilies en valencià tendria més soltura per expressar allò que vol i a la vegada sintonitzaria més amb els mallorquins que si les fa en castellà?

Moltes de gràcies per la seva atenció.
Servidor seu,

JAUME CORBERA POU

NOTA DE LA REDACCIÓ

Demanam als lectors que ens vulguin excusar d'algunes errades que sortiren al darrer número de LLUC, desembre 1973.

Al SUMARI, pàg. 281, línia 22, i a la pàg. 306, vulgueu substituir el nom de Xavier Garriga per Xavier Garcia com autor de la «Crònica del Principat».

En el conte L'espiral del desembre passat, original de Joan Miralles, no hi figuren les correccions que l'autor havia fet a darrera hora. El conte publicat diu: ulls encorbobits; núvols torrats; engavanyava els mebres; borrós entrellum; la gran serralada de muntanyasses; com a un infant; es metge Narcís ha tornat foll; Els dos; els núvols i la serra; Havia anat a caure; potoiava; tigua i vi; amb un fossar ple d'atzavares; la febre aquestes coses. Aquestes formes han de ser substituïdes per: ulls neulits; niguls torrats; enganyava els membres; boirós entrellum; la serralada de muntanyasses; com un infant; Es metge Narcís ha trabucat es cap; Tots dos; els niguls i la serra; Havia anat a raure; potollava; aigua i vi; amb fossar ple d'estranyes atzavares; la febre fa aquestes coses.

Endemés, l'article Els glosadors de Montuïri del més de novembre passat duu la numeració IV i de fet és el III i últim dedicat a aquest tema.

Avis als subscriptors

Pregam a tots els nostres subscriptors que, abans de dia 15 de març, vulguin enviar-nos per gir postal o taló bancari l'import de la subscripció d'enguany exclusivament al nostre apartat de Correus de Palma de Mallorca n.º

619

Banderins

SALMA

Escuts, insígnies i calcomanies

Eusebi Estada, 150 - 2.ºn - 1.ª

Telèf. 252633

PALMA DE MALLORCA

Taller Mecànic

FILLS DE JACINT SOBERATS

Venda de Motors i Bombes

Guarch

Major, 45 - Tel. 85 - SA POBLA

editorial

LA UNIVERSITAT PER AL NOSTRE POBLE

Després d'avenços, retrocessos i mitges solucions que semblen preses per a desviar l'atenció del problema central, pareix que el tema de la Universitat ha deixat d'interessar. És possible. Però, si bé avui els mitjans d'informació de Ciutat ja no recullen amb caràcter urgent la qüestió, això no vol dir que hagi estat superada ni que —menys encara— no sigui aquesta l'hora d'intentar una anàlisi dels fets. Això és el que ens proposam ara: veure què se n'ha tret en clar i l'ensenyança que ens han deixat.

Que la notícia de la supressió de les tres seccions de la Facultat de Filosofia i Lletres ha actuat com a mena d'aglutinador, és un fet indubtable. La reacció de la gent davant d'aquesta mesura unilateral de l'administració es va deixar sentir immediatament entre amplis sectors de la societat mallorquina, on es produí una certa capacitat de mobilització: des de la petita burgesia fins als nuclis dels professionals i assalariats de l'anomenada classe mitjana, tots sentiren la sotragada. D'aquí les nombroses cartes publicades als diaris ciutadans, emprant l'única possibilitat d'expressió pública: les Cartas al Director. Milers de firmes foren comptabilitzades, les unes

Individuals i les altres d'entitats i de centres solament culturals, que evidenciaven una presa de posició urgent i decidida. Fou una resposta enèrgica i, sobretot, d'una veritable validesa social degut al seu caràcter col·lectiu.

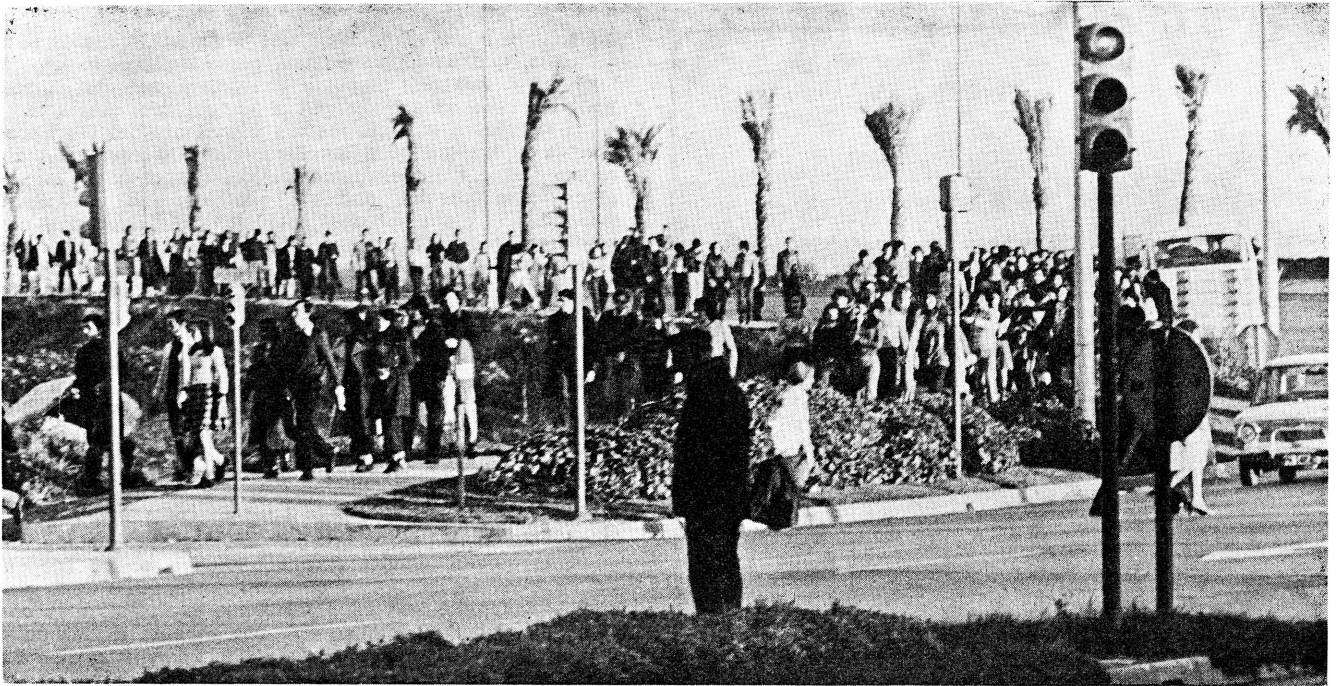
I aquest és un dels factors importants del llarg procés de la Universitat a les Illes, tibant d'inquietuds de recels i d'incertituds: la sorprenent resposta de la població, que gairebé podríem qualificar de «fenomen col·lectiu». I dic sorprenent, perquè, tradicionalment, els insulars són definits com a individus abúlics, pacífics (la paraula s'ha d'entendre com a sinònim de babau, bajoca, aturat, etc.) ganduls..., circumstància que ens recorda unes paraules de Togliatti, sortint al pas del poder central italià i al concepte que aquest tenia dels habitants de Sardenya: si Sardenya està endarrerida, «la culpa no és del sistema capitalista, o de qualsevol altra causa històrica, sinó de la naturalesa que ha fet els meridionals ganduls, incapaços, criminals i bàrbars, temperant aquest trist destí amb l'explosió purament individual de grans genis, fassers solitaris a un desert àrid i estèril». Això pensaven dels sards i això era el que no acceptava Togliatti, no ho podia acceptar políticament. I així l'abúlia, la ganduleria, la pretesa curtor dels mallorquins són arguments, posats en joc amb subtileza o sense (depèn del moment, de la circumstància o de l'interès final que hom tenguí), que serveixen per a una explotació més còmoda de Mallorca. Però és clar que aquesta tàctica política, la qual configura el domini de la «província» des de la perspectiva centralista, té els seus límits i que, a un moment donat, quan sorgeixen les contradiccions a una societat no preparada per a la reflexió, per a la crítica i l'autocrítica, es pot posar de manifest la capacitat de resposta. I això sol succeir quan els interessos generals d'aquesta comunitat han estat ferits ben a fons, quan la societat es considera traïda.

Cal dir també que hi ha un altre element a destacar, (un element que no hem de subestimar, ans al contrari, malgrat que no hagi estat valorat com calia): el treball per a conscienciar directament la població. Foren grups d'estudiants, però també de ciutadans preocupats i conscients, els qui treballaren ordenadament i metòdicament perquè l'arbitrària decisió que tant perjudica les Illes no es veiés limitada a un cercle fàcilment aïllable, sinó que passàs a interessar tots els sectors de la societat. Hi hagué participació dels pobles, de les parròquies i esglésies, de barriades populars i de les fàbriques, i, entre tots, s'arrodoní una dinàmica d'acció poques vegades aconseguida aquests darrers trenta anys a la nostra Illa.

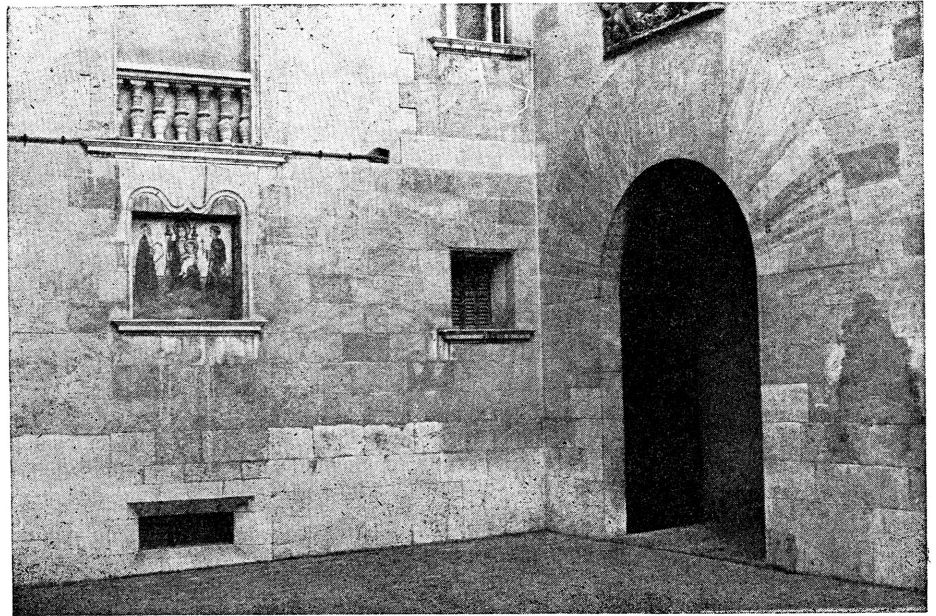
Però si comptabilitzàssim aquests fets positivament (i no volem fer una valoració triomfalista), sols en trauríem una imatge parcial, fragmentària i curta d'intenció, perquè no hauríem previst el risc o certs perills de neutralització enfront de l'esdevenidor. Parlem de la Universitat, d'una Universitat que no tenim, certament. D'una Universitat que tenim dret a exigir. D'una Universitat que, per la situació socio-econòmica de les Illes, a hores d'ara ja hauria de ser una realitat o, més ben dit, ja ens haurien d'haver restituit.

Ara bé, de quina Universitat parlem? D'una Universitat abstracta? ¿Tal volta d'una Universitat desarelada d'una terra, d'una cultura, d'una història, d'una llengua que són la llengua, la història, la cultura i la terra de les Illes? Ens semblaria completament absurda una Universitat que fos la negació de la nostra realitat com a poble, individualment i col·lectivament. Així doncs, la lluita per aconseguir la Universitat a les Illes ha d'incorporar, a més del seu caràcter popular i democràtic (accés per a tothom i no just per a unes minories de classes privilegiades), aquells altres elements definidors de la personalitat insular, que políticament i socialment estan inserits dins una cultura concreta: la catalana.

Sota cap concepte podríem sentir-nos identificats amb una Universitat que a més curt o més llarg termini ens negàs com a poble o ens amagàs la vertadera realitat del nostre poble.

**SEBASTIÀ
VERD**

Crònica d'una desventurada... o una cranca anomenada Facultat

Aquesta petita història duu —bé val dir-ho abans de començar— un títol que no li correspon, malgrat que, és clar, m'agradi i no dubti a donar-li entrada. **Crònica d'una desventurada... o una cranca anomenada Facultat.** Bell títol de veres, però desproporcionat p'entura tant a la realitat oficial com als fets que succeïren aquell funest novembre passat. Un no pot remeiar el cercar termes i expressions que al periodisme diari no li són permeses, car amb aquella recerca distrauria l'actualitat i la convertiria en uns jocs florals que no traurien cap enloc. Aquí, doncs, hi ha floritures, ja que el cas és distint. Tot és aigua que ha corregut la torrentera i es troba a la nostra contaminada aigua marina. Tot, efectivament, ja és passat i, creu-me, més val anar per avingudes endiumenjades de paraules, que endinsar-nos dins la política universitària que fins ara ens ha correspost a les Illes.

Més val, amb una paraula, riure que plorar. Si puc, això és el que faré.

Tot començà un bon dia de novembre, quan arriba a la meua orella i a la del company Pau Lull del diari del Moviment, periodista com jo, un rumor prou estrany, rumor de que Filosofia i Lletres passaria a ser exclusivament Facultat d'Història, segons els desigs i els ordres trets a Madrid pels caps del ministeri d'Educació, senyors que, aparentment, desconeixen bona part de la realitat universitària de Palma que, durant sis anys havia anat tirant com millor sabia. Això va caure com una bomba. Pitjor, potser, que una bomba, perquè de cop i resposta es produí una favorable reacció del poble que, darrera el rumor, endevina un bullit que feia estona estava coent-se.

Què havia succeït? Molt senzill d'explicar, encara que no sigui tan comprensible. A Mallorca havien muntat, talment un romang, un embolic de mil dimonis, el qual —una vegada descobert el pastís— resulta illegal. Sols estaven autoritzats dos cursos per especialitat. Res més. Escoltau-lo bé, res més... més, més, més. Ai!, però... qui ho sabia, tot això? Ni tan sols els professors. Ningú. Per tant, els mallorquins, tradicionalment llépols, volguérem mantenir el fruit de la nostra pastisseria. I ja ho crec que es va conservar. La raó era de la part illenca i corresponia, damunt el paper, als de Madrid i Barcelona aclarir el maremàgnun. Seriosament, eren quatrecentos estudiants que havien de prendre els tapins i agafar el vapor cap a Barcelona o deixar els estudis.

El dilema hamletia ens duia a un ésser o no ésser universitari. Tenir Facultat o no tenir-la, perquè professors i alumnes no es fiaven gaire del pervenir, davant l'exemple que veien. Llavors, ja es pogué escriure que: **limitar-se sols a la història és decididament un retrocés, quelcom que no concorda amb el programa de la futura Universitat**

Balear i que afecta a més de quatrecentos alumnes, que tenien els seus ulls posats en el bon govern de les autoritats docents. A aquest bon govern, cal cridar per allunyar els dubtes que, per ventura, poden existir en aquest aspecte, davant els rumors que corren.

Ja ho crec que era seriós l'assumpte. Tant és així que als pocs dies, el Degà —ara ex— ens convocà a una roda de premsa on confirmà fil per randa la trista nova. Observant el panorama, tothom es conformava d'aconseguir la conservació del que teníem abans. Malaurada conformació que ara, quan el curs ha començat de bell nou, ens mostra com la maquinària ha reulat com una cranca. El destí hi ha jugat malament dins la Facultat, fruit de la improvisació de molts d'anys enrera. El Doctor Sebastià, aleshores, presentà la dimissió, que no li fou acceptada, per dos mesos més envant ésser destituït a la força. La preocupació, a tots nivells, era evident. Els alumnes miraven de reüll els professors i aquests no hi podien fer res, car es veien al carrer sense feina. Ah!, però el Director General d'Universitats, el doctor Suárez, tenia anunciada la seva visita i, també, era esperat el ministre del nou calendari, ara també ex, don Julián Rodríguez, per inaugurar una sèrie d'escoles d'E.G.B. a Palma. Cap dels dos vingueren, fins més envant, cap al final de la crisi.

✱

Libre d'bons
amonestamèts cõ-
post é Tunij per fra Encelm Turmeda
(en altra manera apellat Abdala) nadiu de Mallozca.
S Abril del any mil trescents nozanta vuyt. ¶

Les **Cartas al director** —ja ho sabeu— tronaren. Feren foc i fum. Ho sé de bona tinta, perquè m'ho digué el propi doctor Suárez. El que no vol dir que sigui un sistema oportú dins el pensament del nostre Director General. Impressionaren a Madrid i, és més, sorprendieren, per allò que hem dit abans, perquè la situació de la Facultat de Filosofia i Lletres de Palma era **legalment ilegal**. Deu mil firmes són, malgrat opinions, una força de pressió important, puix amb elles a la mà es pot parlar d'opinió pública sense cap inconvenient. Aquest respatler, generalitzat a tot arreu, serví als diaris —sabeu quins, no és cert?— per editorialitzar demanant reflexió i sentit comú. Manifestacions pacífiques pel carrer. Recollida de firmes a la sortida de les esglésies i altres actes d'unió cap a assolir un punt d'aguant per allò que es creia just. Tot això era alhora d'actualitat.

Què fer davant això? Les nostres autoritats, quasi massivament, el Patronat Econòmic i entitats de prou anomenada —igual que l'incansable procurador en Corts, Gabriel Tous— viatjaven i feien gestions amb tothom, però era debades o, al manco, ho pareixia per a qui, com a periodista, havia seguit el problema dia rera dia, sense treure-li agulla. Com una bubota, les **negociacions a Madrid** apareixien i es feien fum com si no res. Seguïen plovent cartes. Els niguls de novembre predeïen temporal al mar balear.

Passaren dies, dormiren nits, vengueren rumors bons i dolents que al capvespre eren assimilats per una boira incerta. D'aquesta manera, cada matí clarejava amb més incertesa.

La solució havia d'arribar amb el Príncep d'Espanya —si no, creu-me, encara hi seríem amb les mateixes— doncs qualcú o molts a la vegada (el Príncep té prou amiatat amb gent de Mallorca) li havien fet presència d'un complet **dossier** on s'exposava tot el problema sense faltar-hi detall. Calia dir-li —entre altres raons— que dificultats econòmiques d'un nombrós grup de famílies mallorquines no permetien desplaçaments constants i, a més, allotjaments a Barcelona; que això era un luxe. Don Juan Carlos fou comprensiu. Sabia que a les Illes

esperava un poble que el sap apreciar i al qual era bo demostrar un afecte personal vers un dels seus problemes més greus: la Universitat.

D'aquesta manera, mentre els Prínceps anaven d'inauguració en inauguració, el ministre d'Educació, de jornada aquell dia, i per això es traslladà a Mallorca, el Rector de Barcelona (enviat a demanar urgentment pel ministre), el Degà de Palma i altres autoritats prepararen una solució d'emergència, ja que la solució donada dies abans no sols era incompleta, sinó que arribava a acursar els estudis segurs, és un dir, d'Història, fent anar a la **Facultat de cul enrera**, talment la cranca de la nostra crònica. Era un tornar sis anys, efectivament, enrera fins al seu punt d'inici, mentre que s'esperava el futur indefinit d'aquí a cinc anys cap enavant.

Ara bé, acaba aquí la nostra història? No, hi falta treure lliçó. La nostra desventurada, per bé que les coses no han anat tan malament com creïem al principi, ha rebut un cop molt fort. Massa. Al començament he dit que el títol no corresponia a l'escrit. Ara crec que sí, que li pertoca o, millor expressat, li passa com anell al dit. El Doctor Santamaria ha substituït el Doctor Sebastián, provisòriament, encara que es cregui que d'un moment a l'altra arribi el nomenament. Dels **quatre grans** sols sobreviuen dos d'ells. **Y de los dos que me quedaban, uno se murió de pena...** No sé si la lletra d'aquesta cançoneta castellana és correcta, però val per a dir que és probable que un dels dos que queden (Barceló i Santamaria, Santamaria i Barceló) no vulgui continuar amb la situació present. Vol ajuda —alumnes, material, compensació i comprensió— per no tirar la tavallola al ring. Crec que de no millorar, encara correm el perill de desbaratar-ho tot. Un pot pensar que no val la pena la feina feta i que més val refer-la a una altra part.

Què serà, llavors, de la Facultat? El cant del cigne? L'au Fènix, en el millor del casos? Mirau-lo bé, senyors, vejам si ara, que començam de nou, malgrat tot, contribuïm a posar forts fonaments, que l'edifici no ha de caure.

SEBASTIA VERD

Arlequin

Gral. Mola, 21

CIUTAT DE MALLORCA

Jocs de demà

Quint, 8 i 10

per als nins d'avui

La Industrial

'Església nostra

La Delegació diocesana de catequesi pel mes de maig de 1972, decidí iniciar una extensa enquesta-consulta, adreçada a la població juvenil mallorquina. Hi havia tres objectius a atènyer: Conèixer més exactament la problemàtica humana-religiosa del nostre jovent; verificar el nivell de la seva cultura religiosa; descobrir el grau de la seva fe-creença i de la seva fe-vivència, tot assenyalant amb precisió si hi hauria desnivell entre aquests dos tipus de fe.

Es distribuïren mil exemplars de l'enquesta. S'han rebut i estudiat set-centes vuitanta-vuit respostes, és a dir un 78,8%. Contestaren 358 aHots i 430 aHotes. L'edat era compresa entre els 15 i els 21 anys; edats més representades, 16-18 anys. Residien a Ciutat 320, un 40,6%; a pobles, 405, un 51,4%. Un petit percentatge no especificà el lloc de residència. Són estudiants 387; són treballadors, 192; estudien i treballen al mateix temps, 192.

LLUC que vol reflexar sempre més, d'una forma crítica, l'ampla problemàtica de les Illes, ha demanat i ha aconseguit aquesta primícia dels resultats de l'esmentada consulta-enquesta. Vagi el nostre agraïment al qui ha dirigit aquest treball, Joan Bestard i Comas i a la Delegació de catequesi de la nostra diòcesi, que han fet possible la publicació del que segueix. Es el nostre desig veure publicats prest els resultats totals d'aquesta consulta.—P. LL. M.

Els joves de Mallorca davant la problemàtica fe-vida

**Una amplíssima enquesta
que reclama
una reflexió**

*Una enquesta és un repte.
¿Què farà l'Església nostra?*

per JOAN BESTARD I COMAS

Quatre pinzellades sobre valors i actituds fonamentals

¿Quins són els valors humans més importants segons el judici dels enquestats?

Els deu valors més cotitzats són: sinceritat, força de voluntat, justícia, llibertat, honradesa, pau, intel·ligència, servei als altres, salut i educació humana.

Els menys preferits: pulcritud, progrés tècnic, prestigi, puntualitat, laboriositat, èxit, generositat, simpatia, formació intel·lectual, alegria.

Cal subretxar les preferències dels nostres joves pels valors de la sinceritat, justícia, llibertat i honradesa.

Entre les vuit actituds fonamentals en la vida que els foren proposades perquè en triassin tres, la que assolí un nombre major de vots fou aquesta: Tenir fe en Déu. La segona fou: viure en pau amb la pròpia consciència. Tercerament: lluitar per una causa justa.

Voldria remarcar aquí que aquesta tercera opció obtingué un 51% de les preferències juvenils, mentre que per citar un altre exemple, només assolí un 14,8% entre els membres del Moviment Familiar cristià, de Mallorca, enquestats l'any anterior.

Qualitats més apreciades a nivell teòric: sinceritat, honradesa. I defectes més blasmats: hipocresia i egoisme.

Les qualitats que majorment troben entre els seus companys són la sinceritat i l'amistat; els defectes que més deploren són l'egoisme i la hipocresia.

Es preguntava, aiximateix quin era el personatge més admirat, només un. Fou la pregunta de l'enquesta que rebé més respostes en blanc, prova de l'alèrgia del nostre jovent pels mites i líders. Un 21,4% no contestaren. Els 5 personatges més votats foren: Jesucrist (83 vots), J. F. Kennedy (56), M. L. King (56), Franco (53), Joan XXIII (22).

Hom constata una gran dispersió de vots minoritaris, 252 donaren el vot a una guarda immensa i contrastant de personatges, des de Hitler o Karl Marx a Mary Santpere i El Cordobés.

Els tipus de persones més admirats són l'amic, la mare i el pare, en aquest orde.

¿En què creuen els nostres joves? Desnivell en les creences religioses

Se'ls presentà un quadre de creences fonamentals: Déu, el dimoni, el més enllà, Jesucrist i l'Església. Vegeu el quadre de la pàg. 9.

Mentre la fe en Déu és afirmada per un 90,4%, només un 28,8% creuen en el dimoni. Entre Església i Jesucrist trobam un altre desnivell, no tan gros, però molt significatiu, d'un 24%, puix es manifesten creients en Crist 87,8%, però només un 63,8% diuen que creuen en l'Església. Ara bé, d'aquests, molts pensen que l'Església és el lloc on van a Missa (!?).

Es bo reproduir algunes de les respostes dels qui diuen que no creuen en Déu: **Perquè no puc compaginar l'existència de Déu amb el mal; perquè no crec que hi hagi res superior a l'home; no crec en el Déu que m'han ensenyat; Déu ha estat creat per l'home en moments històrics, quan l'ha necessitat...**

L'Església que jo conec no dona testimoni del Crist, Perquè hi ha divisió en els seus membres, Perquè contradiu les idees que predica, Perquè l'Església sempre ha estat al costat dels opressors, consolant els oprimits de paraula... Aquestes són les respostes dels qui es confessen no creients en l'Església.

Cal fer notar aquí que el desnivell entre les creences, que ja hem constatat, no correspon a la lògica d'una persona madura que accepta totes les veritats dogmàtiques globalment, sinó a una complexa realitat psicològica i existencial en la qual viuen els joves que han contestat l'enquesta.

Pràctica religiosa: la Missa

Com és natural, sobretot en una consulta als joves, centrarem la pràctica religiosa en l'assistència a la Missa dominical.

El percentatge d'aquesta assistència és realment molt elevat: un 39,4% hi van sempre, 23,4% quasi sempre, algunes vegades un 26,4%. Mai hi assisteixen, 9,9%.

Les motivacions dels qui assisteixen, les tres primeres són: **Perquè n'estic convençut** (204); **Perquè és un manament de l'Església** (98); **Perquè m'hi acostumaren des de petit, per rutina** (88).

Els qui no hi van (78) manifesten que és perquè no els agrada la forma amb què se celebra la Missa, o perquè no tenen fe i així la Missa no té sentit, o perquè no n'entenen el significat...

Fe superficial i poc compromesa amb la vida

D'antuvi vull advertir que no és el mateix fe que religiositat. Passar d'aquesta a aquella suposa una conversió i una profundització del que hom creu. Un nivell elevat de religiositat no implica sempre i necessàriament una profunda vida de fe. La fe no significa simplement creure el que Déu ens ha revelat, sinó sobretot comprometre's amb la vivència del que ha estat revelat.

La fe-creença dels nostres enquestats és elevada, indubtablement. I els indicadors de religiositat assoleixen també xifres considerables. No són ateus ni antirreligiosos, ni tan sols arreligiosos. Però ara ens preguntam ¿quina profunditat, quin grau de compromís acompanyen la creença i la religiositat d'aquests joves?

Solament un 6,4% dels enquestats ha llegit personalment l'Evangelí. Aquesta xifra és altament re-

veladora. Resulta alarmant el migrat coneixement de la Paraula de Déu. Per a la gran majoria d'aquests 788 joves l'Evangelí és un llibre totalment o parcial ignorat. La fe d'aquests joves ¿és simplement una fe heretada de la tradició però no profunditzada personalment? Llur religiositat ¿s'aguantava només per inèrcia però no és manifestació espontània d'una fe genuïna?

¿Es compromesa la fe dels nostres enquestats? Aquesta era la qüestió que volíem aclarir en formular a la població estudiada la pregunta següent: **El fet de ser cristià ¿t'ha empès a dedicar-te més als altres?** Els resultats estadístics sobre aquest punt són aquests: sumant els qui han respost **No** i **No sé què he de contestar**, obtingueren un percentatge global molt elevat: el 57,7%. Per a la majoria absoluta dels nostres joves, el fet de ser cristians no els ha portat a cap compromís concret que es manifesti en una més intensiva donació als altres. El desnivell entre fe-creença i fe-compromís es fa ben palès en aquest punt.

¿En què creuen els nostres joves?

		SI	NO	No sé què he de contestar	En blanc	Nul·les	TOTAL
Creus en Déu?	N.º	712	14	49	12	1	788
	%	90'4	1'8	6'2	1'5	0'1	100'0
Creus en el dimoni?	N.º	227	297	248	13	3	788
	%	28'8	37'7	31'5	1'6	0'4	100'0
Creus en el més enllà després de la mort?	N.º	586	50	136	13	3	788
	%	74'4	6'3	17'3	1'6	0'4	100'0
Creus en Jesucrist?	N.º	692	20	64	12	0	788
	%	87'8	2'5	8'1	1'5	0'0	100'0
Creus en l'Església?	N.º	503	97	168	17	3	788
	%	63'8	12'3	21'3	2'1	0'4	100'0

Judici sobre les classes de religió

Dels 788 enquestats, n'hi ha 573 (72,7%) que assisteixen actualment a classe de religió a col·legis. El judici global sobre aquestes classes és el següent: molt positiu, 7,9%; positiu, 36,6%; regular, 28,5%; negatiu, 7,9%; molt negatiu, 7,2%. Si sumam els tres darrers resultats i els enfrontam als dos primers, veurem que gairebé en surt un judici equilibrat.

Els qui admeten positivament aquest tipus d'escola s'expressen així: **Perquè s'hi tracten temes molt interessants, de gran actualitat, Perquè m'han educat en la llibertat i responsabilitat, Perquè en aquestes classes s'hi entaula un vertader diàleg entre alumnes i professors, Perquè m'han aclarit idees que tenia confuses.**

Negativament, els altres diuen: **Perquè la Religió que ens donen es limita sols a una assignatura que hom ha d'aprovar, Perquè l'explicació del professor és infantil, Perquè la Religió ha de ser una vida i no una assignatura, Perquè hom no toca els problemes vius de tipus religions que tenim .**

¿Falten llocs de trobada per a la joventut?

La majoria dels enquestats no pertanyen a cap club o organització juvenil i, malgrat això, un alt percentatge manifesten el seu anhel d'integrar-se en qualque grup humà organitzat. Un 62,3% d'aquests joves no adhereixen a cap grup i els agradaria associar-s'hi, però no ho pot fer puix aquests centres els són desconeguts o són insuficients. Solament un 37,7% es mostren indiferents o refractaris.

Aquesta elevada xifra de 307 joves (62,3%) ens convida, als educadors, a una seriosa i profunda reflexió i descobreix a psicòlegs i sociòlegs el nivell elevat de sociabilitat que és viu en la joventut actual.

L'ambient anònim i massificador dels grans nuclis urbans influeix negativament sobre la psicologia d'aquells joves que no aconsegueixen trobar el seu adequat grup primari (vital) que els faciliti unes convenients relacions d'amistat, capaces de fer madurar com cal la seva personalitat.

Els nostres joves i adolescents, si deixen de reunir-se, no és per apatia sinó perquè manquen organitzacions, grups o clubs adequats a ells.

A la Mallorca d'aquests darrers anys hi ha hagut un **boom** de cafeteries i sales de festa, però segueixen mancant llocs apropiats de trobada per a la joventut, creats per la mateixa joventut: que no siguin mai un ham de la societat de consum, simplement.

64 joves aprofitaren una plana en blanc que hi havia al final de l'enquesta per tal que hom fes observacions i suggeriments. Les peticions més insistents foren, precisament, de llocs de reunió, de trobada. **Els adolescents de 15 i 16 anys, els diumenges, no sabem on anar; ens avorrim sobiranament. Em plauria pertànyer a qualque grup o club juvenil, on m'agradaria poder dialogar sobre els problemes que més ens afecten i que m'ajudàs a viure la vida amb més intensitat i alegria.**

RÀDIO POPULAR

és
cosa nostra

MALLORCA AL VENT

De dilluns a divendres de 15'30 a 16'00 h.

Realitza: *Obra Cultural Balear*

CANÇONER D'AVUI

Els divendres a les 22'35 h.

Realitza: *Joan Manresa*

SA XIMBOMBA SONA

Dissabtes a les 15'30 h.

Realitza: *Josep Lliteras*

RONDAIA MALLORQUINA

Diumenges a les 22'35 h.

Arxiu de Fonoteca de l'Emisora

Articles d'organització
i d'arxiu

Subministració de
papereria

VASCOSOBRES

VASCONGADA DE SOBRES Y BOLSAS, S. A.

MANUEL VILANOVA FIOLE

Gumersindo, 85-87 Tel. 29 30 18 Palma de Mallorca

*Reflexió final:
Una enquesta no és
un passatemps:
és un repte*

Aquesta anàlisi sociològica sobre la problemàtica fe-vida en la joventut mallorquina, ens hi ha acostat: a aquests joves sovint criticats, tantes voltes desconeguts.

Ara, després de conèixer els resultats de l'enquesta, el que cal és saber donar una resposta pastoral al que s'ha vist clar, des del punt de vista sociològic. Si, sabent aquests resultats, no passam a l'acció, tot aquest treball no serà més que un simple caramull de dades per a un informe. Una enquesta motivada per simple curiositat pastoral o portada a terme per snobisme, crec que seria inútil o contraproductiu. Una etapa de revisió profunda de la pròpia actuació ha de seguir després de la realització de l'enquesta; si no, el sondeig sociològic queda reduït a un munt de xifres fredes sense cap projecció vàlida.

Una enquesta sociològica ben planejada és sempre un repte, un repte que ha de posar en marxa el nostre sentit d'instint i creativitat per anar a la recerca de noves solucions i de millors mètodes d'actuació.

Amb aquest treball sociològic, hem intentat profunditzar en la problemàtica fe-vida dels nostres joves. Ara cal crear una pastoral adequada per a ells, capaç d'educar, nodrir i enfortir la seva fe, una fe que no és morta, però que s'esllengueix perquè no ha trobat la línia del compromís vital que li doni sentit.

Ara ja no tenim excuses per improvisar. La improvisació és una perillosa aventura, sempre; és l'única sortida possible davant la realitat desconeguda.

Les xifres nues i precises reflexen sempre la realitat, sense passió, exactament. I la realitat és l'única base sòlida per bastir un seriós projecte de treball pastoral. Davant la realitat, tots hem de sentir un respecte profund. Obstinar-se en ignorar-la, és una postura còmoda però suïcida.

Creo que ara la coneixem, aquesta realitat, o diguem amb més modèstia, ens hem acostat d'una forma científica a aquest coneixement.

Ara ¿què farà L'ESGLÉSIA NOSTRA?

Joan Bestard i Comas

la roda del món

Ens queden vint-i-set anys de segle XX. En fa noranta-un de la mort de Karl Marx, cinquanta de la de Lenin, dinou de la d'Einstein i sis de la del «Che» Guevara. Davant aquesta panoràmica de gairebé un segle, rica en esdeveniments (dues guerres mundials, la revolució boltxevic del 17, la guerra civil espanyola, el triomf de Mao a Xina, l'èxit del castrisme a Cuba, la derrota de Nord-amèrica a Vietnam, la guerra àrab-israelí fins a la desfeta xilena a mans de la Junta Militar, per citar només uns trets essencials), és evident que el món, aquest món nostre que ben bé no ho és, continua el procés de recerca de solucions als grans problemes socials, polítics i econòmics que té plantejats. Les crisis i les tensions se succeeixen, així com els enfrontaments i les violències, els moments de desesperació i els d'esperança en noves vies autònomes d'interpretar i de reeixir el passat, el present i l'esdevenidor dels pobles. En línies generals podríem dir que ens veim afectats per dos conceptes homogenis d'interpretar la realitat: el capitalisme (imperialisme, capital monopolista, vell daguerrotip d'una manera de pensar dins la qual es configura la mentalitat d'Occident) i el socialisme (materialisme històric, materialisme dialèctic, lluita de classes, dictadura del proletariat, nova manera de pensar i d'interpretar el món en funció de la persona i de la seva participació col·lectiva). És clar que tot aquest procés, amb el sorgiment de forces vigilants (vegem la bancarrota del colonialisme, l'aparició i la desaparició de nous i vells països, amb lluites d'independència nacional que no poden ser oblidades), no s'ha donat perquè sí, per pura arbitrarietat o espontanisme; és el resultat —sense pretendre ésser **determinista** d'una dinàmica progressiva. La persona humana ha cercat, des de les etapes més primitives, la manera d'adaptar-se millor a l'ambient on viu, per ajustar-se individualment al desenvolupament de la comunitat. Ara bé, aquesta homogeneïtat a què al·ludíem no està exempta de dubtes, de recels o de tensions interiors. Evidentment, no podem creure en idealismes angèlics, sinó en la realitat dels pobles que fan la història.

La política està evolucionant constantment a favor dels boltxevics. Em sembla que la gran reeixida exterior dels russos juntament amb la posició de cada vegada més insostenible d'Occident, i molt en concret de la nostra, duen inexorablement cap aquí. Però abans hauran de córrer torrents de sang, perquè la reacció es posarà de més en més furiosa.—Albert EINSTEIN (1)

Sota el signe de la coexistència

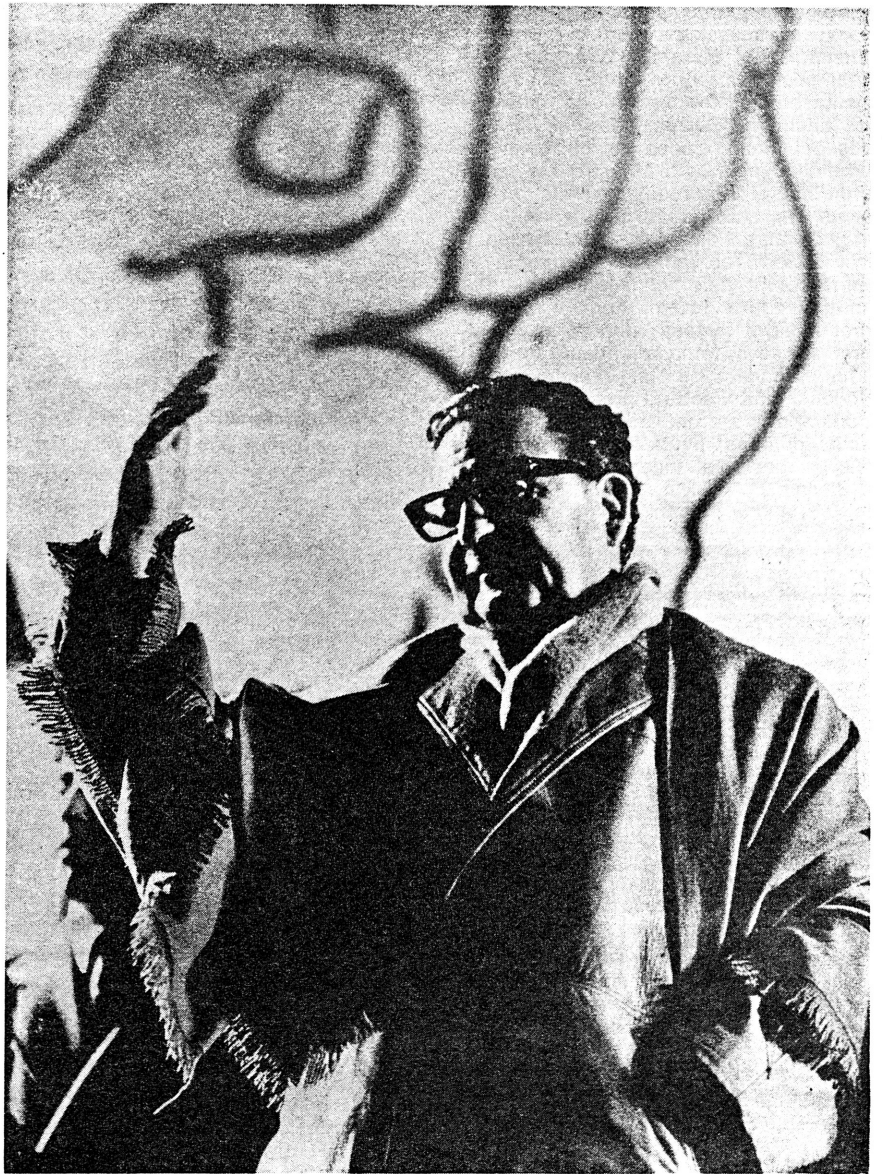
per **ANTONI SERRA**

L'experiència xilena d'Allende

La inviabilitat pràctica de la «via xilena cap al socialisme» ha representat sens dubte una de les experiències més inquietants i angoixoses de l'any 73 i dels darrers temps. El cop militarista del general Pinochet, la mort del president constitucional Salvador Allende i la brutalitat que ha produït (i la nòmina no es pot donar encara per tancada) una gran majoria de víctimes, posava en entredit els procediments de transformació social, econòmica i política d'una nació mitjançant les vies «legals».

En política, no s'hi escauen les lamentacions —fruit sempre d'un sentimentalisme romàntic—, sinó la crítica i l'autocrítica. La viabilitat o inviabilitat d'un procés, els elements utilitzats per a neutralitzar la reacció i els que afavoreixen la participació i la dinàmica popular per a consolidar el fet revolucionari. Fidel Castro, després de la mort d'Allende (2), ho va expressar a un discurs memorable: «Amb quins problemes es va trobar (Allende)? Es va trobar, en primer lloc, amb què l'aparell estatal burgès estava intacte; es va trobar amb unes forces armades que es deien apolítiques, institucionals, és a dir, aparentment neutres en el procés revolucionari; es va trobar amb aquell Parlament burgès, on una majoria dels membres responia a les classes dominants; es va trobar amb un sistema judicial que responia absolutament als reaccionaris. I en aquestes circumstàncies es veia obligat a realitzar les tasques de govern. Però es va trobar, també, amb que l'economia del país estava totalment en crac, i amb què l'Estat xilè devia quatre mil milions de dòlars».

I es succeeixen tres anys de crisis, de dificultats, de conjures, de conspiracions. Malgrat tot, es mantenia oberta una enclotxa per a l'esperança. Foren tres anys que anaven d'un assassinat a l'altre, amb el fantasma de la contrarrevolució sempre present (Nord-amèrica i la ITT): Schneider/Allende. I el resultat ha estat un: el fracàs de la «via xilena cap al socialisme», la reconsideració de la via pacífica i, per a Xile, un tornar en terra per obra i gràcia del més rebutjable dels feixismes (ara podem dir que els xilens tenen el problema d'haver-se convertit en un poble resistent).

La violència i una interpretació

Hem parlat de violència com a resultat dels esdeveniments de Xile. No es tracta de recobrar el concepte de Georges Sorel (3). Es tracta de situar, de delimitar, de circumscriure la violència a la realitat que els esdeveniments ens donen. Sabem que per a la mentalitat burgesa, defensora de la democràcia i de la llibertat formals, hi ha unes vies legals que, en teoria, permeten resoldre els problemes de la col·lectivitat; però, quan la «legalitat» no comporta la solució, tot altre tipus de pressió és considerat com a violència i, per això, es desencadenen els mecanismes repressius. Es clar que aquests mecanismes repressius mai no són considerats com a manifestació de violència, sinó com a de-

fensa de l'ordre establert i contribuïdors a la «legalitat».

M'atreveria a dir, i ho dic, que precisament és la violència, on es recolzen els immobilismes socio-polítics, que intenta frenar tot avenç progressiu en el món. Vegem, per exemple, la repressió a Indonèsia després de la caiguda de Sukarno (es parlà de quasi mig milió d'assassinats); la participació dels «mariners» de Johnson l'any 1965 a Santo Domingo, després del derrocament de Juan Bosch; els fets del Marroc i la capacitat repressiva del monarca absolutista Hassan II; i així, hauríem d'arribar a la guerra del Vietnam, a les matances del Sudà, a la situació dels palestins i a l'actitud d'Hussein, a la revolta dels coronells a Grècia, etc.... I mentre, ¿cap a on es belluguen les nacions dites democràtiques i industrialitzades? No cal

parlar dels Estats Units. Enguany s'ha posat al descobert més que mai la corrupció del sistema (Watergate), la crisi econòmica que pateix, el seu racisme bèl·lic. Tothom ho sap. Quant a les nacions d'Europa, podríem dir que des del maig francès del 68, quan De Gaulle negocià amb Massu i els tancs eren als afores rodejant París, hi ha hagut un enfortiment de l'aparell repressiu amb Pompidou. Itàlia i Alemanya Federal contemplen esverades el renaixement dels feixismes en el panorama polític intern. Anglaterra, malgrat la seva famosa «neutralitat», malgrat la seva famosa «ètica política», s'ha enfangat amb les relacions amb Rodèsia, amb l'actitud presa enfront de Sudàfrica i enfront de Portugal i els seus dominis d'**ultramar**, abans que l'ONU declaràs independent Guinea —Bissau.

No hi ha temps per a l'optimisme

Enfront d'aquest món tan complex, que arriba a alts nivells de cinisme amb la guerra àrab-israelí (les grans potències coexistents n'han estat les veritables artífices), amb el derrocament de Papadopoulos per un altre cop militar, encaminat segurament a no permetre il·lusions democràtiques, n'hi ha que han manifestat clarament que no està permès l'optimisme. Aquesta presa de posició, que representa estar a l'espera o a l'aguait, podria ésser interpretada com el resultat negatiu de les vies emprades als darrers temps i el sorgiment de frustracions i d'impaciències. Cap el començament dels anys seixanta, l'exemple de Cuba (la dotzena de guerrillers del «Gramma», amb Castro, el «Che» i Cienfuegos al front, derrocaren Batista i s'inicià l'època revolucionària) possibilità el naixement de l'esperança. Després, han vingut el maig francès, la mort de «El Ché», el cop militar de Crècia, el nou feixisme a Xile, la nova guerra àrab-israelí. Ni la pau (?) al Vietnam, on el gigant nord-americà es va veure impotent davant un poble amb capacitat revolucionària, ha estat capaç de frenar el replegament del, diguem-ne, optimisme. Es produeix, doncs, com a característica del començament de l'any una mena d'impàs. El resultat és un enduriment de les posicions reaccionàries. Però l'enduriment crea les seves pròpies contradiccions internes. En resum, ens trobam a un temps de reconsideracions, de noves anàlisis, de revisió de la realitat objectiva... Ens queden aquelles paraules de Castro que volem recordar: «Nosaltres vam veure declinar l'imperialisme en aquest continent, nosaltres vam iniciar el declinar de l'imperialisme en aquest continent. I els nostres pobles veuran la fi de l'imperialisme en aquest continent».

Antoni Serra

Col·lecció TURMEDA

la novetat
de desembre

«UN POBLE,
UN TEMPS»

de
Joan Miralles

altres llibres de la
col·lecció:

«MALLORCA
MUSULMANA» de
G. Rosselló Bordoy

«LA PENA DE MORT»
de G. Alomar

NOTES

(1) Del llibre *Correspondència (1916-1955)*, d'Albert Einstein, Max i Hedwig Born. Publicat a Siglo XXI Editores. Mèxic, febrer 1973. La traducció al català és meua.

(2) Pronunciat a La Habana, el 23 de setembre de 1973 amb motiu de l'acte commemoratiu del XIII aniversari de la creació dels Comitès de Defensa de la Revolució i dedicat a la solidaritat amb el poble de Xile, en homenatge al president Salvador Allende.

(3) «La violència proletària canvia l'aparença de tots els conflictes en els quals intervé, puix que nega la força organitzada per la burgesia i pretén suprimir l'Estat del qual constitueix el nucli central. Enmig de tals condicions, no hi ha manera de raonar sobre els drets primordials dels homes. Es que els nostres socialistes parlamentaris, que són fills de la burgesia i no saben res com no sigui sobre la ideologia de l'Estat, es troben desorientats quan es veuen davant la violència proletària. No poden aplicar els llocs comuns que, en general, els serveixen per a perorar sobre la força, i veuen consternats aquests moviments que podien dur a l'aniquilació de les institucions de les quals viuen» (*Reflexions sur la violence, 1908*. Relacionada amb aquesta obra, Sorel realitza després *Illusions du progrès i Décomposition du marxisme*).

Última Hora

El diari del
capvespre

Degà de la
premsa
mallorquina

 L'URBANISME: PROBLEMA I MITE

L'extensió universal del fenomen urbà i la seva creixent complexitat són tals que el tema s'ha fet omnipresent des de fa uns anys. La bibliografia sobre aquest tema, fins suara quasi inexistent, s'ha enriquit notablement amb una inaudita allau, especialment de traduccions. I, el que és més significatiu, determinades qüestions relacionades amb l'ús del terreny, dels espais lliures, de les costes, dels nuclis urbans simbòlics, etc., s'han convertit en focus d'importants debats i controvèrsies en el nostre país, tot intervenint-hi l'opinió pública com no ho havia fet en cap altre tipus d'afers.

Tot això palesa, d'una banda, la importància del procés contemporani d'urbanització, fins ara generalment considerat com un producte marginal de la societat industrial i, com a tal, sense articulació profunda amb els processos socials i polítics. D'una altra banda, l'«urbanisme», convertit en mite, es presenta com una ciència redemptora de tots els mals, en possessió d'una determinada casta de taumaturgs, generalment urbanistes d'afecció. En definitiva, el confusionisme és molt gran, i les controvèrsies, interminables: a favor i en contra del carrer, a favor i en contra del «zoning», a favor i en contra dels espais verds, a favor i en contra dels monuments, etc. La llista podria prolongar-se indefinidament. Però, justament, si les polèmiques són tan universals, i si l'«urbanisme» pot presentar-se com a panacea dels mals socials, és precisament perquè el fenomen urbà té una presència total i totalitzadora.

Pretenc, al llarg d'una breu sèrie d'articles, abordar els aspectes que, segons el meu parer són més sobresortints d'aquest conjunt de fets i problemes —la urbanització i l'estructura de la ciutat— a fi d'oferir una panoràmica general, una visió en certa mesura global. A continuació, passaré revista a la situació a Mallorca i la Ciutat, a la llum de la problemàtica general exposada abans. Així haurem centrat el problema mallorquí en el seu context urbà més ampli i el podrem jutjar millor i, al mateix temps, en destacarem les seves peculiaritats. Supòs que la proximitat de la temàtica convertirà en polèmiques moltes de les meves exposicions, cosa que no és dolenta sinó tot al contrari. I ja és hora que els problemes urbanístics comencin a ser afrontats, públicament, amb un mínim de coherència i de rigor, puix que interès no en manca, com ho demostren les vives polèmiques mantengudes en la premsa local aquest mateix any.

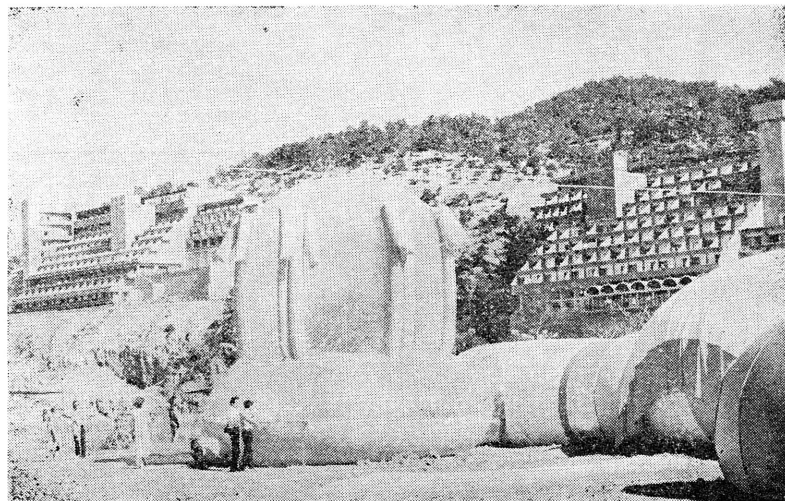
DE RE URBANA

per

**ALBERT
QUINTANA
PEÑUELA**

ESTUDIS

El primer fet que crida l'atenció en allò que alguns autors qualifiquen ja de «revolució urbana» és, sens dubte, l'enlairament del ritme de creixement de les ciutats, que es desenvolupen pertot arreu a una velocitat superior a la del conjunt de la població. No és aquest el lloc adequat per a presentar aparat estadístic, però a tall d'exemple són eloqüents les previsions d'Antoni Santillana del Barrio, citades no fa molt en «La Vanguardia» de Barcelona, pel professor Jané Solà. Segons la dita autoritat, l'any 2000 el 45 % de la població espanyola residirà en sols tres àrees metropolitanes: Madrid, Barcelona i Bilbao. Semblant procés supera en la pràctica l'antiga querrela de l'òptim urbà, almenys en part. En efecte, des de finals del segle XIX en què el britànic Ebenezer Howard llançà la imatge de la «ciutat jardí» (garden city) de 30.000 habitants, que ell considerava l'òptim, el problema no ha deixat de preocupar. A partir de quin límit la ciutat deixa de ser un lloc atractiu i confortable, seu de totes les possibilitats, per a convertir-se en «menjadora d'homes?». Es indubtable que diversos estudis realitzats en Europa Occidental i a la Unió Soviètica semblen indicar que els costos d'infraestructura per càpita ascendeixen a partir d'un cert llindar que, segons els països, se situa entre els dos-cents i els cinc-cents mil habitants. Es cert que tota una sèrie de disfuncions apareixen juntament amb el gigantisme de les grans urbs. No obstant això, el problema no pot ésser plantejat amb la simplicitat de Howard. En primer lloc, l'emigració a les ciutats és tan massiva i contínua que corre el perill de convertir en acadèmica la discussió: les grans ciutats creixen més, per molt incòmodes que resultin. En segon lloc, la deterioració de la vida en elles pot ser el resultat no del seu simple creixement quantitatiu, sinó de l'incontrol i de es contradiccions d'aquest creixement, de la falta generalitzada d'infraestructures i serveis, de l'especulació del sòl, del caos dels nous barris perifèrics. (Tot això revesteix, per descomptat un caràcter especialment greu en les ciutats dels països subdesenvolupats). En tercer lloc, la «garden city» de Howard no passa d'ésser un mite agrari que intenta encotillar la realitat urbana —multifuncional, diversa, proteica— en el motlle d'un llogaret amb les factories industrials ocultes per una pantalla verda i, com ha assenyalat qualche autor, amb una vida política minimitzada. El més trist és que aquesta visió ha estat en la base de quasi totes les concepcions i, el que és pitjor, de quasi totes les accions urbanístiques del present segle. En pretendre actuar amb idees preconcebudes que no tenen res a veure amb la ciutat, amb el seu real funcionament, l'única cosa que s'aconsegueix és que aquesta no s'alteri en absolut i, per tant, que sigui creixent i modificant-se al seu ritme i a l'atzar, incontroladament.

LA MEGALÒPOLIS

El fet inqüestionable que trobam a la fi del procés és l'aparició —almenys en aquells països on l'evolució és més madura— d'una nova forma urbana, que sembla específica del món actual. Ens referirem a ella, segons la terminologia més usual, amb el nom de «regió metropolitana». La «regió metropolitana» no és, simplement, una unitat que hagi crescut en grandària i densitat, sinó una unitat específica, caracteritzada per l'extensió de les formes urbanes en un marc espacial ampli, poc compacte —en contraposició a la ciutat clàssica— diluïda en diversos nuclis interdependents funcionalment i connectats, és clar, per una xarxa moderna de comunicacions. En el si d'aquest espai és donen activitats de producció —inclosa l'agrària—, de consum —en el més ampli sentit d'equipaments col·lectius per a la vida quotidiana—, de gestió i d'intercanvi. Entre els diversos nuclis s'estableix una jerarquia d'interdependència i la regió metropolitana així entesa constitueix una unitat funcional.

Es tracta, doncs, més que d'una ciutat tal com l'entendem tradicionalment, d'una difusió de la urbanització en un espai nebulós, en ocasions de baixa densitat de població, i amb grans sectors dedicats a l'agricultura, els parcs naturals, etc. L'exemple més acabat d'aquesta nova forma ho constitueix la costa nord-est dels Estats Units, que Gottman ja batejà amb un nom que ha fet fortuna: Megalòpolis. La Megalòpolis s'estén tot al llarg de quasi mil quilòmetres i engloba una població de 37 milions d'ànimes. En el seu si hi ha ciutats industrials, seus d'organismes financers i administratius, ciutats turístiques, nuclis residencials, etc. El tràfic entre elles reflecteix com un espectre, els nexes d'interdependència, quelcom consemblant al negatiu de la vida funcional.

DEL TRAMVIA A L'AUTOMÒBIL

En la base de la formació d'aquesta nova realitat urbana hi ha una sèrie de factors tecnològics i socials, que Manuel Castells ha resumit molt bé i sintetitzat a continuació:

1.ª De la mateixa manera com el tramvia elèctric permeté, temps enrera, a les ciutats heretades del passat d'estendre's fora de llurs muralles, crear eixamples residencials i a llurs habitants traslladarse tots els dies als llocs de treball en un lapse de temps raonable, avui dia la difusió urbana de la regió metropolitana és possible per la massiva utilització del cotxe, que elimina en gran part l'obstacle «espai».

2.ª Els canvis tecnològics en el món de la producció fan que la indústria actualment depen-

gui menys dels factors de localització rígida —fonts d'energia, matèries primeres—, que del medi tècnic i industrial i de la mà d'obra qualificada. En el mateix sentit opera la importància creixent de la gestió i de la informació, estretament lligades ambdues al medi urbà. La conseqüència d'aquest procés és important: la indústria actualment cerca inserir-se en les xarxes urbanes ja existents de manera que allò que fou el fenomen induït «la ciutat» passa a ser l'inductor i la causa de localització de l'altre.

3.ª La concentració del capital en grans monopolis i l'evolució tècnico-social cap a l'organització d'unitats de producció molt àmplies afavoreixen i impulsen la descentralització espacial d'establiments lligats funcionalment.

4.ª La conversió de la immensa majoria de la població en «assalariats» es veu acompanyada

Diario de Mallorca

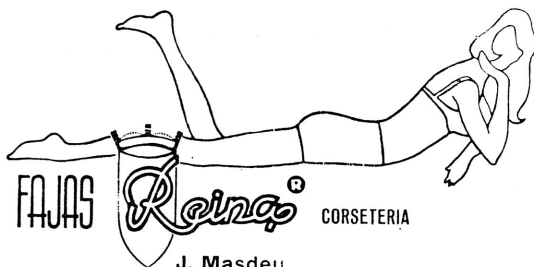
un diari

per a tots els mallorquins

MAGATZEMS SALVAT, S. A.

Colón, 2, 4 i 10

PALMA DE MALLORCA

Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 216033 - Palma de Mallorca

*al servei
de la dona
jove i elegant*

dona
corseteria

J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

d'una estratificació en el si d'aquesta mateixa classe, cosa que es tradueix en la segregació residencial en termes de «status».

5.º La separació entre activitat de treball, activitat de residència i activitat d'oci es troba en la base del «zoning» funcional de la metròpoli.

6.º El predomini de les ideologies individualistes pels «mass media» atomitza les relacions i les estratègies, fet que en l'espai es tradueix en la dispersió de les residències individualitzades, o bé en l'aïllament del «xalet», o bé en la soledat de les grans torres.

7.º A través d'una certa «planificació urbana», la tecnocràcia elimina lentament els particularismes locals —els «espais diferencials» característics del que és urbà— tractant els problemes com a peces d'una màquina, màquina que cal que funcioni en benefici del sistema productiu.

UN PROCÉS INDEFUGIBLE

Tots aquests factors almenys expliquen l'aparició de la regió metropolitana i formes afins, uns impulsant-la, d'altres permetent-la. És fàcil, doncs, entendre que siguin els Estats Units el país on això ha assolit la més perfecta expressió fins avui. No es tracta d'una simple difusió de l'automòbil, sinó de tot un procés social i econòmic que, pel fet d'estar més avançat i madur en aquell país, ja hi ha produït uns determinats resultats espacials que en altres latituds tot just s'albiren.

Sens dubte, molts trobaran poc desitjable tal exemple, la projecció més monstruosa del qual seria la metròpoli de Los Angeles, totalment concebuda i dissenyada en funció de l'automòbil i, per tant, convertida en un Leviatan per a la vida urbana i per a la seguretat, una jungla per als vianants és a dir, per a qualsevol ciutadà excepte en el moment que conueix. No obstant això, és dubtós que la realitat vagi per altres camins. Les regions metropolitanes concentren la major part de població i són, amb molta diferència, els pols econòmicament més actius. Probablement el procés és indefugible presumiblement irreversible. És millor planificar, no ara, que seguir somiant en mites medievals que tanmateix no ho alteraran en absolut.

Albert Quintana

RECORDANT POMPEU FABRA

Francesc de B.
MOLL i CASASNOVAS

El dia de Nadal proppassat es compliren vint-i-cinc anys de la mort de Pompeu Fabra en el seu exili de Prada del Conflent. Es oportú, en aquest aniversari, evocar la seva figura i relacionar-la amb la florida actual de la literatura catalana a les nostres illes.

La missió bàsica que es va imposar En Fabra va esser la d'ordenar i normalitzar l'ús literari de la nostra llengua. Abans de la seva actuació dins l'Institut d'Estudis Catalans, dels seus escrits de divulgació en la premsa («Converses Filològiques») i dels seus darrers llibres fonamentals (la Gramàtica i el Diccionari General), no s'havia arribat a solucions fixes i sòlides: cada escriptor o grup d'escriptors tenia idees pròpies sobre la codificació de la llengua escrita; hi havia els partidaris d'unes formes que anomenaven tradicionals, però que no responien a una vertadera tradició sinó a un cultiu exagerat de l'arcaisme; hi havia els dialectalistes, que preconitzaven el culte a la varietat segons les diverses comarques, sense adonar-se que no hi ha cap llengua de cultura que no sigui superadora de la diversitat dialectal.

Pompeu Fabra tingué l'encert de trobar una solució eclèctica, en la qual s'integraven equilibradament els valors de la llengua antiga i les perspectives de l'evolució moderna, i encara que es donàs un cert predomini al parlar de Barcelona, no s'hi admetien les moltes deturpacions ni totes les característiques del mateix dialecte barceloní.

En Fabra no feia precisament barcelonisme quan prescrivía la distinció de les lletres b i v (que a Barcelona sonen totes dues com a b), ni quan distingia el plural cases del singular casa (establint una diferència entre la e i la a que és pròpia del lleidatà i del valencià), ni quan feia distingir la o i la u àtones (que en el barceloní tenen el so únic de u), ni quan declarava incorrectes centenars de mots i construccions usuals a Barcelona i les substituïa pels respectius elements mallorquins o d'altres zones dialectals (com capell, catifa, estona, ventall, etc., en substitució de sombrero, alfombra, rato, vano...).

Si En Fabra hagués adoptat —com molts suposen— la consigna rigorosa «Escriviu en barceloní», hauria fracassat. Encara que en el seu sistema hi hagi punts discutibles i millorables, no deixa d'esser un gran mèrit seu l'obtenció d'un formulari que ha permès de cultivar la llengua literària a totes les regions on es parla català i arribar, en la postguerra, a una segona renaixença que tendeix a assolir un grau d'esplendor considerable.

En aquesta renaixença s'ha fet singularment visible la participació de les Balears, que aquests anys darrers han triomfat en els certàmens de Catalunya amb una persistència que no és casual, sinó que respon a un moviment massiu de forces joves i ben orientades.

Gràcies a Mn. Alcover, els mallorquins havien conservat l'hàbit de la lectura en el català col·loquial de l'illa. Gràcies a Pompeu Fabra, tenen orientació per a produir obra literària capaç d'interessar a tot el territori insular i continental on es parla el nostre idioma.

Si teniu intenció de comprar res de joieria, confeccions de pell, objectes propis per a obsequi, articles de viatge, perles, porcellanes, quadres d'esmalt, etc., potser tindrem exactament allò que vos interressi.

ENS SENTIREM MOLT
COMPLAGUTS SI TENIU EL
GUST DE VENIR, SENSE
CAP COMPROMÍS PER
PART VOSTRA, A VEURE
LA NOSTRA SELECCIO
D'ARTICLES

nacar

Jaume III, 115-119

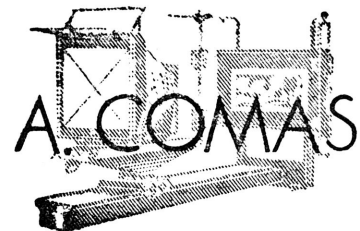
Tel. 21 69 06 - 21 69 07 - 21 06 48

Palma de Mallorca

UNA EMPRESA AMB INDISCUTIBLE
VOLUNTAT DE SERVIR BE TOTHOM

(Amb molt de gust vos farem un 10% de descompte si esmentau aquest anunci)

Fotogravats

Reproducció de transparències en color
Missió, 61 interior - Tel. 213952 - Palma

L'OBRA CULTURAL BALEAR EN PERÍODE ASCENDENT

**Interés
unànim
pel manteniment
i promoció
de
LLUC**

Dia 10 de gener es celebrà la Junta general de l'OBRA CULTURAL BALEAR, a l'aula Magna de l'Estudi General Lul·lià, amb assistència d'un centenar de socis.

Destacà la inquietud dels assistents pels diversos problemes de l'associació, els quals provocaren molt nombroses intervencions —sempre correctes però de to apassionat la majoria— demanant aclariments, exposant crítiques i fent suggerències. Naturalment que la conscienciació que això demostra només es pot afirmar amb certesa dels socis presents a l'acte —com sempre, una minoria—, i això precisament constituí un tema de debat amb oposats parers, des dels que es demanen si la Junta Directiva no ha sabut captar-se l'interès dels socis per un excés de personalisme fins als que atribueixen l'absentisme dins l'OBRA al clima d'indiferència general, encara que sigui una paradoxa que això es doni entre persones que voluntàriament s'han imposat el pagament de quotes, com ja moltes vegades ha assenyalat el President. Finalment, els esforços de la J. D. en aquest sentit de procurar la incorporació de la major part dels socis en les tasques socials, es reconegué amb el vot de gràcies proposat per un soci i aprovat amb forta ovació.

Altre tema que suscità gran interès —va sorgir espontàniament entre els assistents— fou el del manteniment d'aquesta revista «LLUC» malgrat el seu desfavorabilíssim balanç econòmic, el qual incideix greument sobre el ja fort dèficit de l'OBRA. Els escrúpuls de la J. D. de seguir imposant a l'associació tal càrrega i la proposta d'abandonar-la si es repeteix enguany la descompensació, foren entusiàsticament desvirtuats pels assistents per tal com «LLUC» és l'única revista en català de les nostres illes i per tant no es pot deixar desaparèixer. Abundaren les suggerències, principalment de fer una seriosa anàlisi econòmica que conjugui els factors de venda i subscripció, publicitat, promoció i despeses de tiratge, coincidint així, precisament, amb la línia ja marcada per la J. D. a l'administració de «LLUC», a aplicar des d'aquest any 1974 junt amb un millorament editorial que és d'esperar es faci patent.

La proposta de la J. D. d'establir la quota Indicativa anual en 1.500 pessetes no trobà oposició per part dels socis presents, naturalment els més conscienciats i que normalment són els que ja la superen. Quedà per tant confirmada en Junta general la facultat estatutària de la J. D. per a poder aplicar aquest nou mòdul i també per a considerar i resoldre en cada un dels casos especials que es presentin, principalment de socis que aportin la seva feina personal.

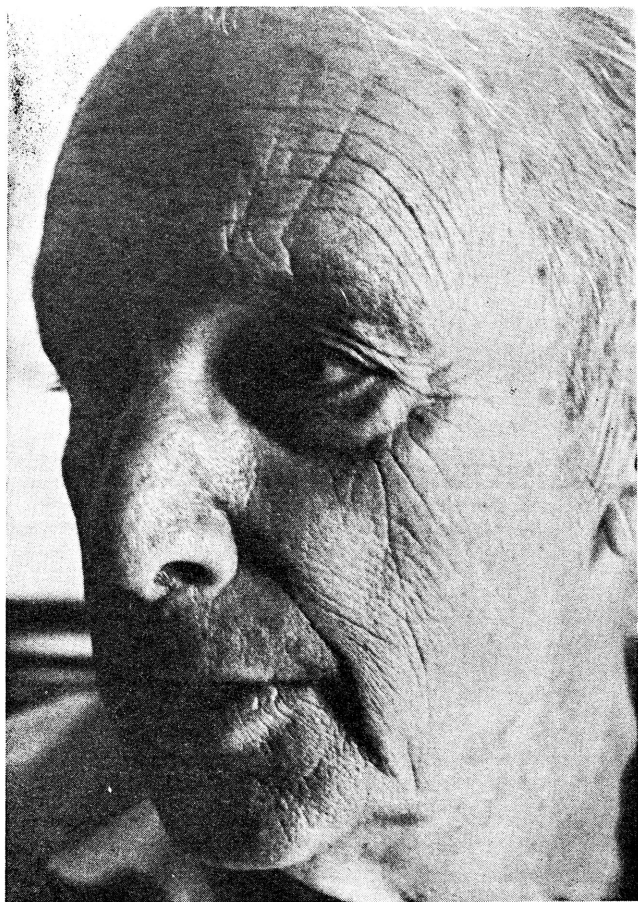
És de fer notar la presència a la Junta general de nombrosos socis dels pobles. Precisament la J. D. informà de la constitució d'algunes delegacions a Mallorca i Menorca, poques encara però plenes de vida i d'activitats i, sobretot, nascudes lliures de tot paternalisme ciutadà perquè són producte de la iniciativa dels elements més sensibilitzats de les comarques i poblacions on s'han constituït. L'OBRA, en aquest aspecte, està en franc període ascendent però encara és molta la tasca a realitzar.

Aprovat el pla de treball per a aquest curs —inspirat forçosament per l'austeritat a què obliga el major creixement de les despeses (més activitats i desvalorització monetària) sobre el dels ingressos—, s'aixecà la sessió entre els aplaudiments generals.

Com ja s'ha fet simpàtic costum, la reunió continuà, de manera informal ara, en un sopar de germanor, també molt concorregut.

Gabriel Vidal i Balaguer

Premis literaris

Un cop més la loteria dels premis literaris ha tocat a Mallorca. Una loteria, aquesta vegada, on els guanyadors tenien, per mèrits, quasi tots els bitllets. El triomf de Miquel Angel Riera gairebé per unanimitat en el Premi «Sant Jordi», és ben expressiu. D'altra banda, ¿quins són els novel·listes d'avui en dia que podien fer verdadera ombra al nostre il·lustre Llorenç Villalonga en el Premi «Josep Pla»? Un doble triomf, doncs, merescut; i, a més a més, lògic i fàcil.

Cosa aquesta darrera —la facilitat— que no entelagens el valor del «Sant Jordi» atorgat a La casa encesa ni el de «Josep Pla» concedit a Andrea Victrix. Ben al contrari. Fins i tot diríem que el doble premi té una significació profunda per a la novel·lística insular contemporània. Aquesta novel·lística inaugurada precisament per Llorenç Villalonga en els anys trenta amb *Mort de dama*, i a la qual Miquel Angel Riera s'incorporava tot just fa un grapat de mesos amb *Fuita i martiri de Sant Andreu Milà*. El primer i el darrer en el temps, situats de cop i volta en un mateix nivell d'actualitat i de vigència.

A tots dos, la nostra enhorabona.

I encara l'enhorabona a un altre narrador mallorquí, Gabriel Mesquida, guanyador del darrer «Prudenci Bertrana», amb la novel·la *L'adolescent de sal*.

La darrera novetat
de la col·lecció

ELS TREBALLS I ELS DIES
de l'Editorial Moll:

GASTON VUILLIER

LES ILLES OBLIDADES

VIATGE A LES BALEARS

Traducció de NINA MOLL

Pròleg i notes de
FRANCESC DE B. MOLL

Un llibre d'un gran dibuixant francès que conta les seves estades a les nostres illes els anys 1888 i 1889, amb un text divertit i amb més de 100 bones il·lustracions.

ÉS UN LLIBRE EXCEL·LENT PER A FER UN
OBSEQUI EXQUISIT

Edició corrent: 400 pessetes.

Edició de luxe (fora de sèrie), numerada, en paper especial, amb grans marges i bellament enquadernada: 1.200 pessetes.

Distribució: **LLIBRES MALLORCA**
Fortuny, 13 *Palma*

Des del Pla de Mallorca, que malgrat el seu nom se suavitza amb pujolers i marjades i munta a poc a poc a la serra de Mestral, des de les seves terres tan sovint calcàries i blanques, pedregoses i assedegades d'una pluja més d'un any difícil, des de la mar Mediterrània que guaita sempre com un horitzó indefugible, des d'uns ametlers quasi sempre irregularment brancats i que amb la seva fulla mustia parlen del secà on creixen i fructifiquen, des de la meua terra he vengut a topar amb la Vall Central de Califòrnia, immensa extensió completament plana, on la vista se perd al nord i el sud sense presentir-ne ni el límit, amb muntanyes llunyanes a banda i banda que no deixen endevinar mai l'oceà Pacífic cap a ponent, vall de terres amb poca calç que no tenen ni una sola pedra per mostra, regades abundantament, mostrant uns ametlers esponerosos, carregats de fruits, amb unes branques que puguen vertaderament decidides des d'unes plantacions completament regulars en tots els aspectes.

Quan vaig arribar a Califòrnia venia amb la idea ben estesa que era una terra semblant a la nostra, amb un clima mediterrani com el nostre, creient que no trobaria massa diferències ambientals. Però en esser aquí m'he trobat que per ventura havia de cercar els pocs punts de contacte amb Mallorca en aquesta vall on he vengut a parar. Planures i planures s'estenen en totes direccions i els dies que la boirina ho permet se veuen les muntanyes cap a la llunyania. Estic a la Vall Central de Califòrnia, on enguany fins i tot ha nevat. No em sabia trobar de cap manera a un lloc semblant al Pla de Mallorca.

Aquesta vall immensa s'estén de tramuntana a migjorn en una gradació de temperatures que van dels conrons subtropicals als freds i on se poden trobar tota casta de cultius. De més a més no tota la vall està aprofitada, de manera que potencialment pot produir aliments per a tots els Estats Units, i encara quasi se podria dir que per a tot el món. A més de la diferència de climes, hi ha la de les terres, des de les estancades on conren l'arròs fins a les ben seques que necessiten esser regades, fet que no causa cap problema després que s'ha resolt la canalització de l'aigua, amb un sistema d'embassades i canals que travessen la major part de la vall, amb obres hidràuliques de volum extraordinari.

I aquí, precisament, és on se cull la major part de les ametles del món, cada vegada una part major, de manera que fa uns anys els Estats Units passaren davant Espanya en la producció d'ametles, i de cada any la diferència és major. Aquí, amb unes terres fèrtils i profundes, que no tenen fi cap avall, sense una pedra, com ja he dit, se veuen plantacions que no tenen fi, amb les fileres d'arbres, tots quasi iguals, que se perllonguen fins que al final se confonen en una distància imprecisa mesclant el color verd de les fulles amb el verd més clar de l'herba que sol

Cròniques de Califòrnia (II)

TOPADA AMB L'AMETLER

per **RAFEL SOCIES I COMPANYY**

créixer davall les seves branques. És un sistema de conrò completament distint del que hem conegut fins ara a Mallorca. Voldria cercar qualque motiu de comparació, i no se me n'acut cap, perquè des de la mateixa terra, tot és diferent, fins al fruit, quan aquí pràcticament totes les ametles són Mollars, i a Mallorca quasi ja no se'n troben.

Entre els extensos ametlerars de Califòrnia

¿Seria possible, als nostres camps, fer unes plantacions com aquestes? És una pregunta que, malgrat tots els precedents que ja he assenyalat, no crec que estigui desencaminada. Realment, poc abans de venir aquí, diverses persones ja em parlaren de plantar ametlers de reguiu. De totes maneres jo em tem que, segons com se facin les coses, mirant com se mira la situació californiana a causa de la seva preponderància, no ens arribàssim a trobar amb ben pocs dels avantatges i amb certs inconvenients d'aquest sistema de conrear l'ametler.

Per ventura, en lo que queda d'aquesta carta i en qualcuna més que us pugui escriure, en aquesta unió que vol esser una mostra de la meua fidelitat a una terra i a una llengua, com ja us deia el mes passat, convindrà que em returi un poc en qualque aspecte de l'ametler a Califòrnia i miri de fer-ne qualque comparació amb la situació mallorquina.

I ja que avui he començat a parlar-vos de la Vall Central de Califòrnia per ventura m'hi podria referir un poc, encara que per lo que ja he dit, fins i tot massa, us podeu fer càrrec de la qualitat d'aquesta terra. Fins i tot m'havien dit, abans de venir ací, que se dedicaven les millors terres a l'ametler, preferint-lo inclús al melicotoner. Efectivament era una afirmació exagerada, perquè aquí totes les terres són bones i no se tracta de triar ni de fer parts i quarts en aquest sentit.

De més a més, sempre que s'ha tractat de fer una plantació, s'ha fet regularment, amb varietats normalitzades, i fileres ben dretes i regulars. Normalment a un hort només hi ha dues varietats, tres com a màxim, no com a Mallorca

on cada ametlerar és una mescla confosa d'un munt de varietats, això quan són arbres que se poden considerar com a tals i no els arbres de llavor sense empeltar, perquè llavors no hi havia mudes a bastament o ja havia fet ametles i eren bones.

A més tots els arbres tenen ací sempre la mateixa edat, no és com a Mallorca on sempre veim mesclats arbres vells i joves. Amb els horts i horts que ja he vist durant aquests mesos a Califòrnia, només me n'he trobat un en el qual hi havia arbres de diferents edats, i això a la zona on començà aquest conró a la Vall Central, als voltants de Chico, i tot d'una, per mor d'això, vaig sentir en el meu interior que semblava un ametlerar de Mallorca.

Igualment ací els horts són ben plans, i els reguen, cosa que no coneixem fins ara a Mallorca. Només hi ha un lloc on els ametlers se conrin damunt petits pujols. Se tracta de la zona de San Luis Obispo, fora de la Vall Central, on se plantaren els primers horts d'ametlers de Califòrnia, a una zona, emperò, on plou a bastament i no se reguen. De totes maneres a aquesta zona el conró va enrera, a causa del problema de la recollida d'ametles, ja que les màquines no poden fer una feina bona on hi ha pujades, i jo he vist arbres en flor que encara tenien les ametles de l'any anterior perquè havien pensat que no s'ho valia de collir-les.

D'aquesta manera crec que ja podeu veure un poc que els fonaments dels ametlerars d'ací són molt diferents dels de Mallorca. El mes que ve procuraré ja endinsar-me en els aspectes culturals i no sols estructurals. Fins llavors, amb tot afecte.

☆ ESPECTACLES ☆

Escriure de les coses que passen avui a Londres —i qui diu Londres diu París, Estocolm o Nova York—, d'entrada, i de forma inevitable, fa envermellar una mica. Londres avui és, rellotge en mà, a la mateixa distància que Cort de la porta de sant Antoni en una hora d'embussos. El gust aventurer dels llargs viatges ja és una sensació derrotada per la civilització del **jet**. No existeixen a hores d'ara els viatges misteriosos.

El gust de l'exotisme, però, reapareix per una altra via. No és la via de la distància física, sinó la via de la distància espiritual. Fora del Pirineu existeix un altre món. Aquest és un dels guanyats més acusats de la història recent: la fermesa amb què hem gravat en la nostra consciència la idea del **ghetto**. Qui més qui menys té molt fixa en la ment la imatge de les Ciutats Prohibides, situades a una o dues hores d'avió, i a diverses galàxies de recorregut cultural. Londres continua essent una ansiada Ciutat Prohibida, que cadascú reconstrueix en la seva imaginació a base de fotosfixes de cartelleres teatrals inabastables —Ingrid Bergman, Alec Guinness, en aquest mateix moment—, autobusos de dos pisos, mendicants del nou romanticisme que fan sonar la flauta a la porta dels restaurants de luxe, magatzems gegantins, monstruosos, on la humanitat espessa s'ensardina entorn de capells de bolet clàssics o de teles esbojarradament coloristes, oradors espontanis de Hyde Park, **sex-shops** i senyorettes que es despullen en cadena en els antres del Soho amb un rictus d'avorriments definitiu i còsmic.

L'espectacle **in** —fins aquests avencs hem arribat en la colonització lingüística!— d'aquests mesos a Londres és l'òpera **rock** «Jesuschrist Superstar». Teatre victorià, incòmode. Públic a vessar, que envaeix fins i tot els passadissos. I dues hores llargues de música, reconstruint la Passió del Crist des del Diumenge de Rams fins a la Crucifixió.

Els actors, excepte el que interpreta el paper central, apareixen vestits a l'aire actual, amb algunes incursions en el terreny grotesc (Herodes, per exemple, és presentat amb la vestimenta d'un **chansonnier** no poc am-

JESUSCHRIST SUPERSTAR o una impressió fugaç de Londres

per PERE BOSCH

bigu). El centre de l'escenari és vorejat per dos fossats on s'acomoden els músics. La música té moments brillants, i els actors —segons la frase ritual— es lliuren a la seva feina amb tot l'entusiasme.

El conjunt encaixa perfectament en aquesta neomística passada per aigua, i passada —sobretot— per l'engranatge financer, que ha assimilat a Jesuschrist com abans assimilà a Buda o a sant Francesc d'Assís. Parracs estripats, però productius, d'un bonic somni pacifista que se'n va anar. Encara que a Hyde Park hi hagi qui continua cridant «**God is coming!**» amb la puresa i la innocència dels bons dies.

Ens trobem davant d'una reducció evangèlica a un codi del moment, segurament fugaç. Una reducció feta amb enorme habilitat i una espectacularitat fora de tot dubte. Quadres com el suïcida de Judas, per exemple, són autèntiques lliçons d'aprofitament dels recursos teatrals. Per a l'espectador creient que hi vagi amb apriorismes, convé aclarir que l'obra es mou dins un àmbit que pot qualificar-se de 'respectuós'. La insinuació d'una relació amorosa entre Crist i Maria Magdalena, inserit en un to general que juga amb el paral·lelisme entre el grup apostòlic i una tribu **hippie**, no arriba a límits que poguessin resultar ofensius per a segons quins esperits.

De tota manera, és difícil que l'obra pugui veure's a Espanya, almenys en la seva versió original. Cosa de la qual segurament ens hem d'alegrar, ja que, si no m'equivoc, existeix l'amenaça que el cantant Raphael munti l'espectacle. Fet que, si es produís, podria dur a extrems perillosos. Per exemple, la reducció abans al·ludida a

un codi oportunista, però brillant, podria quedar substituïda per la reducció a un pur i simple codi **kistch** a la celtibèrica. Déu ens n'alliberi.

Londres, malgrat tot, continua essent Londres, i més val no treure de polleguera coses que tenen un sentit en el seu context, però que el perden quan s'alteren les seves coordenades. «Jesuschrist Superstar» en la seva salsa, té un valor testimonial i espectacular. En altres llocs, desapareixeria bona part del testimoni i canviaria, segurament per mal, l'espectacle. Sortint del teatre, a Londres, sempre existeix la possibilitat que un sigui escòssim per un al·lot de cap rapat i hàbit llunyanament franciscà, que l'inundarà de fulles apologetiques de la figura del Crist. Aquest és l'ambient. Un ambient que remet a una civilització que ha dut els seus propis pressupòsits als límits quasi absoluts. Un individualisme liberal i capitalista assumit fins a les últimes conseqüències.

Un senyor de **smoking** passeja devora un jove espellifat que rasca una guitarra. Una dependenta de mitjana edat fa guàrdia digníssima a una botiga de pornografia. A un **pub**, un vell toca el piano, mentre un grup d'ancianes arquetípiques —capell aixafat, galtes rosadetes— coreja cançons campestres.

No és igual sortir del teatre i trobar-se amb els anuncis lluminosos del darrer Bertolucci o el darrer Ken Russell, que trobar-se amb el darrer Masó o el darrer Juan de Orduña. Quan es té tot allò, té sentit anar a veure «Jesuschrist». Quan no es té, no. Hi ha passes prèvies a fer, bastant més importants.

Electrofil

AILLANTS - CONDUCTORS - TERMoeLECTRICITAT

Bartomeu Ferrà, 4 - Telèfon 21 42 55 - PALMA DE MALLORCA

Comentant

«EL MUSICAL AMERICANO»

de CÉSAR S. FONTENLA

per Antoni FIGUERA i SALVÀ

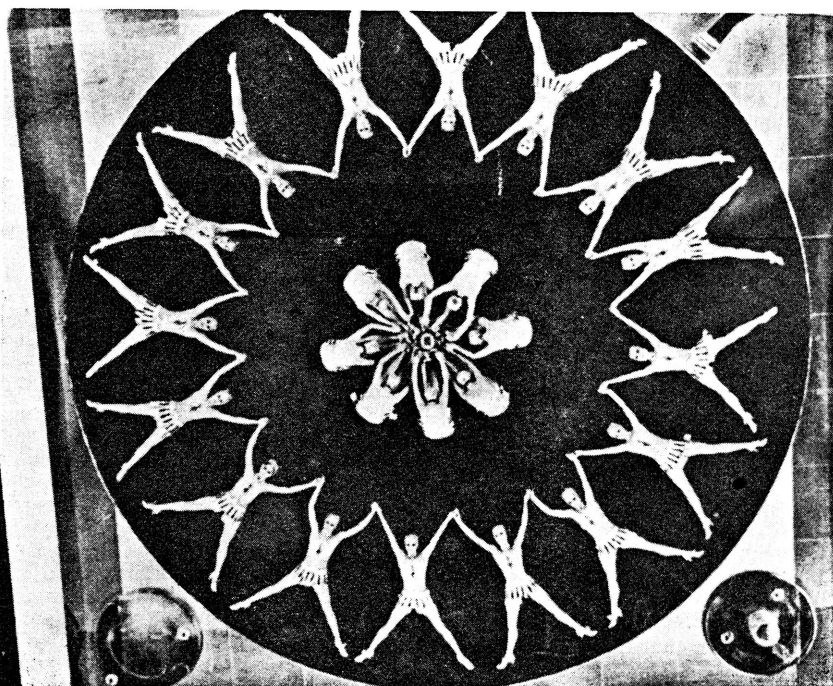
A MANERA DE PREAMBUL.—No són tan abundosos els llibres sobre cine escrits a Espanya, i molt menys el rigor crític que apunten entorn del tema a tractar, perquè no prestem atenció, merescuda per més que succinta, a l'interessant —per molts conceptes— llibre de César S. Fontenla **El musical americano**, d'aparició recent en la col·lecció AKAL editor. Analitzar els orígens d'un gènere, la seva ulterior evolució històrica i el seu moment actual, tot això completat excel·lentment per una rigorosa bibliografia entorn dels noms més famosos que en feren possible el naixement i la continuïtat (directors, actors, guionistes, coreògrafs, etc.) no és una empresa fàcil. I Fontenla l'acompleix amb escreix. Fixat això, el present article pretén d'esbossar un diàleg obert i polèmic amb l'obra del citat autor, sobre la base d'unes discrepàncies en segons quins punts del gènere analitzat que, d'altra banda, no pretenen entelar ni poc ni gaire l'amenitat i claredat d'exposició de què fa gala el propi Fontenla sobre el tema per ell tractat.

ELS ORÍGENS DEL MUSICAL: DECADA DELS 30 I 40.—Els orígens del gènere van lligats a l'adveniment del cinema sonor, en el precís instant que la paraula i la imatge, text, música i dansa s'amalgamen en una fabulosa síntesi que reclama les possibilitats i els condicionaments d'un espectacle total, obrint de pinta en ample les portes a la imaginació, creant un 'espai' i un 'temps' propis i esdevenint, en suma, un nou llenguatge.

Com assenyala molt bé el mateix Fontenla en les primeres pàgines de l'obra, el musical no suposa en absolut, com s'ha cregut moltes voltes, la simple traducció en imatges sonores de l'opereta, ni el mer aprofitament dels recursos propis del **music-hall**, del **burlesque** o del **vaudeville**. Certament, tots ells es poden agafar com a pretext o punt de sortida —com és el cas de «Cabaret», de Bob Fosse, on el **music-hall** és pres, intel·ligentment, com a simple contrapunt d'una real-

cions oposades: les que representen la parella Fred Astaire-Ginger Rogers, i que podríem qualificar de 'musical d'estrelles'; i la que representa Busby Berkeley i que qualificaríem com a 'musical de director'.

En arribar en aquest punt és quan honradament tractarem de polemitzar amb el mateix Fontenla. I tot sobre la base d'una simple pregunta que pot escandalitzar molta gent: ¿Existeix realment un gènere musical? Si més

Calidoscopi estilitzat del musical
«The boy friend»

tat social i d'un procés històric, la corrupció i desenfrenada violència del qual es contempla, impassible, a ella mateixa davant l'abjecte mirall d'un cabaret que li torna, trivialitzada, la seva pròpia imatge—. Però, en general, el gènere ha seguit un altre camí.

Per a Fontenla, la primera intuïció genial de què havia d'arribar a ser el musical, la tingué Lubitsch. I així, comèdies com «La desfilada de l'amor», «Montecarlo» i «El tinent seductor», encara que la música no hi intervé, posseeixen un sentit tan exacte del **timing**, que un arriba a pensar que, arribat un moment determinat, els personatges no tindran més remei que posar-se a cantar o a ballar. En qualsevol cas, el musical dels anys trenta trobarà la seva millor expressió i la seva màxima esplendor en dues direc-

no, ¿amb la mateixa mida que parlem d'un gènere **western**, un gènere 'negre' o un gènere 'comèdia' per no sortir d'un àmbit específic del cinema americà? La nostra resposta és negativa. I la importància que concedeix Fontenla al cinema de Berkeley ens sembla excessiva. Mirarem d'explicar-nos.

Fontenla veu en els films de la cèlebre parella i, especialment en les obres de Berkeley les primeres troballes definitives que aporta el gènere. Ho justifica en part per la sensació de dansa que es donava a través del muntatge. Per a nosaltres, en canvi, la concepció berkeleyana del gènere és purament estàtica i coreogràfica, exclusivament espacial, quan en reali-

tat el film musical reclama un 'temps' especialment dotat que el transformi més que en un gènere, en una forma de vida. I això només ho trobarem en 1949 amb «Un dia a Nova York» de Donen-Kelly. Berkeley ens proposa únicament una tirallonga d'imatges calidoscòpiques multiplicades gràcies als sòls de mirall negre i les flors humanes agafades amb la cambra en picat absolut. Una relativa forma de manierisme **avant la lettre**. Encara que no es tracti de números tradicionals al servei d'una determinada estrella —com el propi Fontenla sosté— sinó d'«extravagàncies» la lògica de les quals comença i acaba en elles mateixes, amb un espai i un temps creats, exclusivament, pel cinema; tot i això, ens reafirmen en la nostra impressió primera que l'abast estètic de les aportacions de Berkeley no crea encara la dinàmica interna que el gènere exigeix. De fet, reconeixent i tot les seves innegables qualitats, la revisió actual d'obres com «El carrer 42», «Capell de copa», «L'alegre divorciada», traspua un cert 'arqueologisme' que les grans obres del gènere no tindran mai.

Evidentment, si partim de la base que existeix un autèntic 'gènere musical', haurem de cercar-li necessàriament uns antecedents, uns orígens i unes troballes primerenques. Tot gènere exigeix una tradició. I si no apareix, s'haurà d'inventar. Personalment creiem que, per virtut de seu caràcter experimental i renovador, el musical ha de «crear-se» en cada nou film, partint de zero, renovant-se sens fi de realitzador en realitzador i, fins i tot, d'obra en obra. Cada nou film musical ha de significar una etapa de ruptura amb l'anterior a fi d'evitar la seva classificació dins de motlles i fórmules rígids que el condueixin, inevitablement, a l'academicisme. Academicisme que aguaita com a perill major on es veu abocat amb freqüència tot film musical. Repetició d'unes fórmules fins a l'esgotament, retallant al màxim els pressupòsits bàsics d'on partí i sumint-los en la mecanització d'uns gests repetits fins a l'infinit. I en el fracàs a què han anat a parar alguns dels més «destacats» i falsos musicals de la dècada dels seixanta i setanta —casos «West Side Story» o «El violinista sobre la teulada».

Més que parlar de 'gènere' nosaltres diríem que el musical ha comptat amb la participació i donació absoluta de tres homes especialment dotats, i amb una amplíssima visió de les possibilitats que tot film musical inclou, no al marge d'una realitat concreta, no «creant» un escenari nou, sinó transfigurant aquesta mateixa realitat a l'impuls dels sentiments, gests i actituds de l'ésser humà en qualsevol circumstància, quant més banal, més transcendida. Ens referim, naturalment, a Gene Kelly, Stanley Donen i Vin-

cente Minelli. Al marge d'aquests autors hi ha hagut **outsiders** en el gènere, grans directors que han aportat al musical tota la seva saviesa i **savoir faire** infinits (Cukor, Hawks, Logan, Mamoulian, Quine, Edwards, Fosse, etc.). No obstant això, els exemples no poden multiplicar-se i esdevenen més aviat tempteigs, eclosions esporàdiques que no acaben de quallar en mètode. No és possible seguir una línia recta en l'evolució del musical, com passa en altres gèneres, sinó ben al contrari: una discontinuïtat absoluta, des de la perspectiva de la qual poden valorar-se encara més les aportacions individuals fins amb el risc, com en el nostre cas, de posar en entredit l'existència d'un gènere perfectament definit i encasellat.

LA DÈCADA DELS 50 I DELS 60.— El punt de partida del modern musical —i usem el terme 'modern' en el sentit d'autèntic', no en el sentit aparent d'oposar-lo a una tradició—, el constitueix «Un dia a Nova York», absoluta obra mestra que, igual que «Cantant sota la pluja», «Melodies de Broadway 1955», «Un americà a París», «Una cara amb àngel», «Sempre fa bon temps» i algun o altre títol més —la relació de noms no pretén ser exhaustiva—, ens submergeix en la quotidianeïtat restituint-nos mitjançant l'exacta composició de l'ésser humà en l'espai i en relació amb els objectes, tota una dimensió moral i existencial a les quals el cinema musical no pot girar l'esquena. Món quotidià, el d'aquests tres mariners amb vint-i-quatre hores de permís per a enamorar-se i ballar mentre descobreixen i ens descobriren la màgia oculta d'una populosa ciutat. Un número musical —com assenyala Fontenla— pot començar en els molls, mentre Nova York es va desempesent i desentumint els seus músculs, proseguir a l'interior d'un taxi, arribar fins a terrassa de l'Empire State Building o el Museu d'Història Natural, continuar a l'interior d'un ascensor i dissoldre's, com la nit mateixa, arraconant i esgotant el temps.

El musical no constret a un determinat espai prèviament acotat, preparat, supervisat, creat artificiosament, sinó acompassant-se al batiment d'un cor i convertint-se, com apuntàvem abans, en un acte d'afirmació moral i en una forma de vida.

En aquest sentit el musical es troba en els antípodes de convertir-se en un mitjà escapista de sostreure's a la indignitat quotidiana. Més aviat al contrari del tot: és el punt de convergència on incideixen una ètica i una estètica. I així quan el musical s'ha girat sobre ell mateix interrogant-se, ha estat per donar lloc —en opinió nostra ben modesta—, a un dels films més genials de tota la història del cinema: «Sempre fa bon temps», amar-

ga i lúcida reflexió sobre el temps que se n'ha anat, sobre la vulnerabilitat del record, sobre l'erosió dels sentiments, de la companyia i l'amistat: en suma, el fracàs de tota claudicació humana.

Si la dècada dels seixanta s'inicià sota els auspicis d'un èxit rotund de taquilla i de públic, «West Side Story», embafadora i insuportable història, només salvada en part per la coreografia de Jerome Robbins, i si a finals dels 60 i començaments del 70, algunes estrelles com Julie Andrews, Barbara Streisand i Liza Minelli semblen haver tornat al gènere una relativa aurèola lluminosa —la de les grans estrelles d'antany—, els autèntics films musicals continuen essent escassos. Per mencionar-se sols uns quants del reduït grup: «My Fair Lady» de Cukor, «Camelot» de Logan, interessantíssim experiment que mesclava les conquestes de l'**art nouveau** amb els arabescos d'Audrey Beardsley aplicant-los a la revisió poètica del famós cicle de llegendes arturianes, i especialment «La llegenda de la ciutat sense nom» del mateix Logan, film incomprès, fabulós musical sobre l'epopeia de l'Oest i al mateix temps epopeia del mateix musical, alegre exaltació d'un món i d'un gènere, testimoni sagnant de la seva desaparició, punt de partida de noves possibilitats, de noves obres, de noves reflexions. Confiam que no sigui avui i aquí la història qui faci justícia al gènere, sinó que sigui el gènere mateix que en un demà més o menys pròxim exiixi «la seva pròpia història». De moment, sigui's permès de dubtar de l'autèntica existència d'una tradició del gènere. I no dubtar en canvi de l'absoluta genialitat de determinades obres que, en el futur, hauran de recaptar per a elles mateixes la plena assumpció dels seus drets, entre les més grans conquestes que el cinema haurà fet en favor del reconeixement de l'home.

Antoni FIGUERA

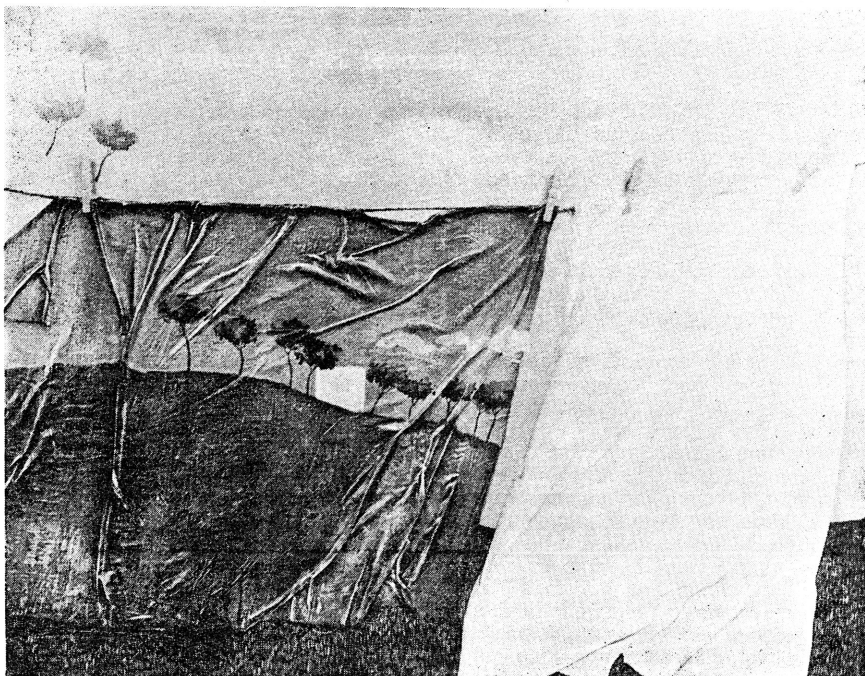
Els objectes humans

d'Andreu Terrades

per «CRÒNICA DE TRES»

ANDREU TERRADES I MORAGUES.— Nat a la Ciutat de Mallorca l'any 1947, d'ascendents andritxols. El seu pare, Matias Terrades, treballador de l'hosteleria, és un pintor d'amables paisatges, i la mare practicà la pintura en la joventut. Cursà el Batxillerat a l'Institut i al Col·legi Lluís Vives de Ciutat. Entrà després a Arts i Oficis on rebé les lliçons de Simeó Cerdà i de Jaume Mir. Residia a Ciutat, si bé els estius la família es traslladava a Andratx lloc que, amb els seus turons i paisatges juga un paper important en la configuració de l'obra d'aquest artista, tan urbà i marcat per l'art nord-americà d'altra banda. A Arts i Oficis havia fet amistat amb Bartomeu Cabot, Miquel A. Femenias i altres artistes joves que jugarien, poc temps després, un paper decisiu en la configuració d'una renovació dins l'art de Mallorca. La pintura local, closa dins un superficial lluminisme, l'atreia poc. Estudiava a fons les obres i la vida dels grans homes de l'Impressionisme francès i de l'Expressionisme nòrdic. Li havia interessat una exposició d'impressionistes francesos feta al «Cercle de Belles Arts» i les mostres de la **nova figuració** que anaven arribant a Mallorca: Llimós, Artigau... Havia vist, amb gran interès, algunes mostres de Richt Miller. La seva obra, emperò, es limitava a un costumisme d'aire nonellians: escenes del mercat, treballadors camperols...

Amb la ferma decisió de dedicar-se a l'art es traslladà a Barcelona on cursà estudis a l'Escola Superior de B. A. de Sant Jordi (1968-1972). Els estudis acadèmics li aportaren poca cosa més que un aprenentatge de les diverses tècniques, i la seva relació amb el professorat —amb algunes excepcions com J. Muxart i l'escultor Coll— fou escassa. L'estada a la gran ciutat —un ambient més obert, les visites a alguns artistes, la coneixença de les mostres artístiques que anaven apareixent, la relació amb els companys d'estudis— fou, emperò, factor decisiu per a un nou concepte de l'art. El costumisme practicat a Mallorca se li esvai i atravesà una etapa de desconcert. Però es trobava massa absorbit pels treballs acadèmics i, durant l'estada a Barcelona, no féu una labor personal i vàlida. L'amistat amb els companys Sara Gibert, Caterina Bonnín, Tinus Castanyer, Damià Jaume... contribuïa a un enriquiment personal i a forjar-li un concepte de grup jove interessat en un art de trencament dins el somort panorama illenc. Amb tot i això, havia col·laborat a l'homenatge a Picasso de l'E. S. B. A. (1969) i a l'exposició inaugural de la inquieta i efímera «Galeria Aquitània»

L'Avantguarda, el Pop-Art i la circumstància mallorquina configuren l'art d'Andreu Terrades

(1970). El retorn a Mallorca, tancada i mediocre, l'atèmia després de l'estada a Barcelona. Aleshores es traslladà a Melilla per a fer el servei militar.

En 1972 s'instal·la altre cop a Mallorca, on resideix actualment. A Barcelona havia descobert l'Informalisme, sobretot a través de les obres d'Antoni Tàpies i Viladecans. La coneixença de les ruptures revolucionàries del Dadaisme i del Superrealisme fou també determinant. D'altra banda el **Pop Art** li mostrà una via plàstica derivada d'una societat altament tecnificada, consumista, dominada pels grans mitjans de comunicació de masses. El veié com un art adient a les modernes societats capitalistes, poderosament marcades pel model americà. Aquests tres elements (Avantguarda, Informalisme i **Pop Art**) configuren decisivament l'art d'Andreu Terrades.

Havia col·laborat a l'exposició inaugural dels **4 Gats**, i, a la mateixa galeria, participa en la mostra de J. Ll. Sert, en la col·lectiva **Per a Miró** i en la formidable afirmació conjunta del nostre art jove: **Ensenya 1**, tot això en el transcurs del 1973. La seva exposició, també a la mateixa sala, d'objectes, muntatges, teles i dibuixos —del 26 de novembre al 15 de desembre— ha estat la seva primera mostra individual. Les obres que s'hi

exposaven daten de 1972-1973, és a dir posteriors a l'estada a Barcelona i fetes en un període de plena investigació personal. Ja a Barcelona aprenqué a desmitificar i destruir el quadre, aquest fetitxe tan venerat de la nostra crítica burgesa com a gènere suprem de tot artista. Seguint Tàpies, els efímers objectes d'ús quotidià —sabates, camises, cordills, gafes...— s'incorporen a l'obra artística i prenen noves i sorprenents significacions. Es combinen sovint amb el quadre tradicional en estranyes simbiosis. Andreu Terrades és, temàticament, un paisatgista. Els núvols, les muntanyes, els conreus... de l'Andratx de la infantesa retornen a la labor de l'artista associats sovint amb objectes presos de la realitat. La presència humana és aquí com un element del paisatge: tan immòbil, intercanviable i fix com un arbre o una casa. Tot i la palesa influència del **Pop Art** americà aquí gairebé res no ens parla de massificació, d'objectes deshumanitzats. Mallorca permet encara un contacte amb la terra, amb la intimitat d'aquests objectes familiars —sabates, camises...— carregats d'humanitat. La plàstica d'Andreu Terrades ens convida a repensar, amb un lirisme profund i sorprenent, la nostra pròpia circumstància.—«CRÒNICA DE TRES».

LLUC per MALLORCA

UNA PETITA DIGRESSIÓ. Per una vegada la crònica de Lluc no es relacionarà directament amb esdeveniments de caràcter religiós. Esper que em serà permesa aquesta digressió. Després de tot també el Santuari perteneix a un Municipi. Perque d'això es tracte, del Municipi d'Escorca. I potser no ens defuig el dret de dir la nostra sobre lo que es cou dins l'olla de la Casa consistorial.

Abans d'entrar en tema he de confessar que, en part, escric aquestes lletres animat per les declaracions optimistes sobre la participació a tots nivells que ens fan les autoritats de la nació. convé, doncs, que ens hi anem acostumant, i com que hom es troba amb el batle fet i no el convoquen per a l'elecció de consellers creu que, al menys, li agrairan que digui la seva en veu alta. Ningú l'ha demanada, ni té cap importància. Tanmateix la dic; és una llepolia això de la participació.

El Municipi d'Escorca vol il·luminar el camí dels Misteris. Aquesta obra monumental va ser realitzada pels arquitectes Gaudí, Rubió i Reynés. Juntament amb el bisbe Campins pensaren en la muntanyola com un lloc de pau Augusta i pregària silenciosa. Els paratges sugereixen espontàniament aquests sentiments. Es tracta, en efecte, d'un indret característic per la seva intimitat selvàtica i la seva bellesa abrupta.

ZEL EXAGERAT. Batle i Consellers volen instal·lar-hi faroles d'última moda. Sembla que no s'ha de rumiar gaire ni ser un gran estetaista per a sospitar que no és lo més escaient. Llum i fanals, tot plegat, pega cop de punys a la concepció original. Que potser es fa per millor servir els pelegrins? A l'estiu no hi ha necessitat de cap il·luminació. A menys que hom volgués passetjar al fil de mitja nit. Reconeguem que no és lo més corrent. A la temporada d'hivern, de seguida que es fa fosc, els contorns de Lluc queden deserts. No crec que les faroles facin canviar a la gent d'opinió.

Tal volta l'objectiu és d'il·luminar el camí que du al cementeri per fer més còmode el trasllat de cadàvers. Clar que si amb vint anys només hi ha hagut cinc enterraments (exceptuant els vinculats amb el Santuari) la despesa sembla ben desproporcionada. No sé quines són les perspectives de l'Ajuntament per a l'esdevenidor. Per molt optimistes que siguin

—vull dir pessimistes, perdó— probablement no hi haurà un canvi sensible a l'estadística.

Bé. I si el que es vol és enterrar els diners, què ens importa? Jo ingènuaament crec que sí m'interessa. Si més no, per solidaritat amb la comunitat municipal. A l'entorn de mig milió de pessetes són una quantitat bastant considerable i que resoldria més d'una angoixa.

UNES SUGGERÈNCIES. La Llei del Règim Local es refereix, sens dubte, a la il·luminació pública com a incumbència de la Casa municipal. A part de que les faroles faroles no es posaran a un camí públic sinó privat, també parla però d'altres atribucions: instrucció pública, claveguerams, serveis mèdics, etc. Ara bé, sembla que tradicionalment els allotjats que van a escola s'han de pagar l'autobús que

els transporta. No hi podria fer res l'Ajuntament? D'altra banda la infraestructura d'aigües residuals espera una bona millora. Un altre cas en què possiblement el Municipi hi podria intervenir —per si necessita suggerències— és el dels serveis mèdics.

Quan no es disposa de recursos tothom s'ha d'estrènyer el cinturó; és pueril protestar. Quan hi són i es distribueixen segons una escala de valors no gaire clara ja no resulta tan fàcil la resignació. Fins hi tot cal fer-se sentir. Les realitzacions que es proposa el Municipi es podrien interpretar més maliciosament. Però no volem pensar de cap manera que la Casa consistorial tenguí preferència per aquells assumptes que més llueixen. I encara menys que la il·luminació dels Misteris es faci amb la secreta intenció de crear uns drets —ara inexistents— en el futur.

¿Faroles als Misteris?

per MANUEL SOLER

D'UNA MALA FOTOGRAFIA
FEIM UN BON RETRAT

FOTOGRAFIA RUL·LAN

Gral. Goded, 10

Davant la Diputació — PALMA

El Drach

OBJECTES TÍPICIS DE MALLORCA

Sant Domingo, 25 i 27

CIUTAT

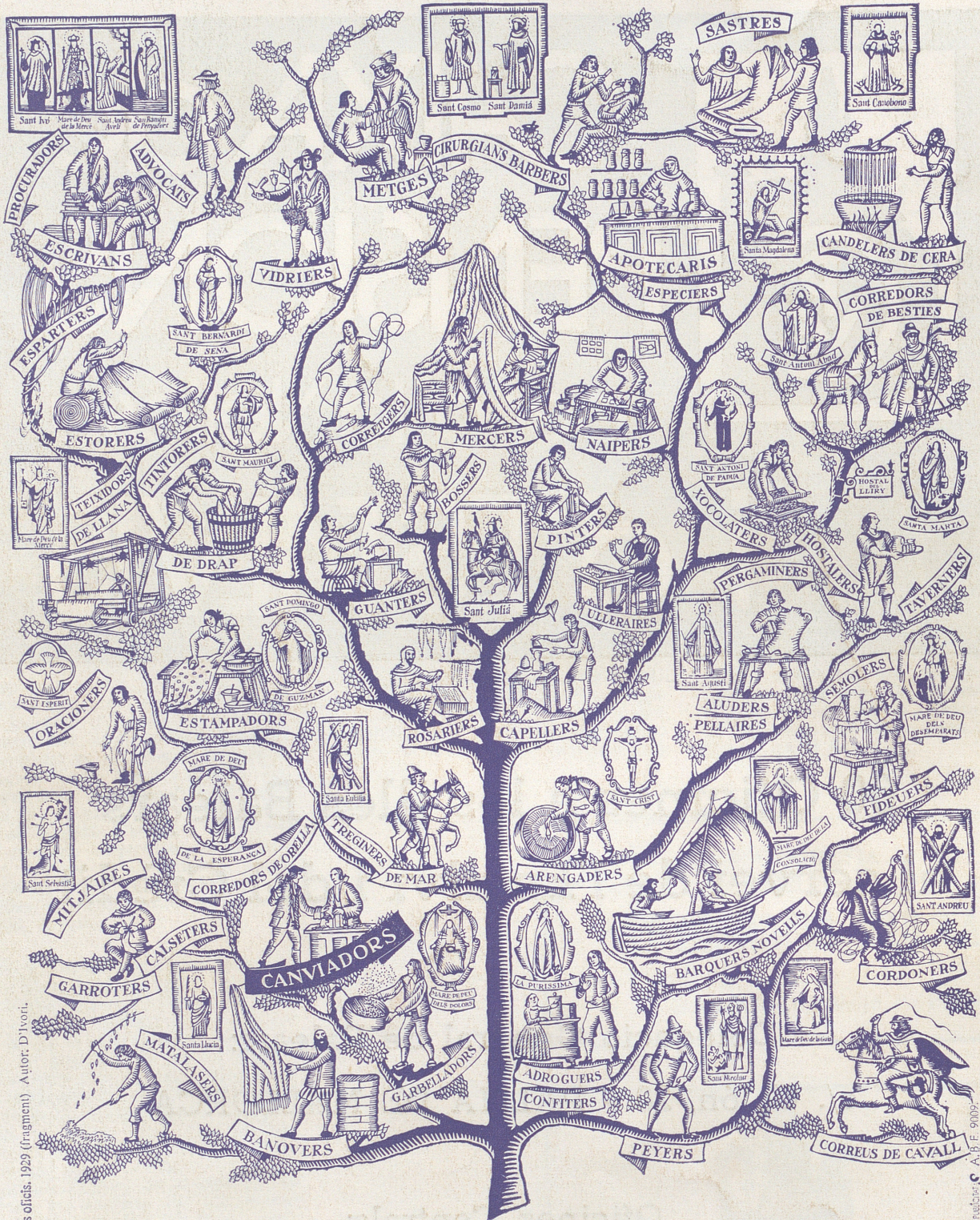

CAIXA de PENSIONS per a la Vellesa i d'ESTALVIS

**60 Oficines a les illes Balears
al servei de l'Estalvi i del Crèdit**

**Delegació General de Balears:
c/. Colón, 20 - PALMA DE MALLORCA**

**Oficines Centrals:
Via Laietana, 56 a 62 - BARCELONA**

L'arbre dels oficis. 1929 (fragment). Autor: D'Ivoiri.

© conservadors de l'Arxiu de Catalunya. A. B. F. 9009.

BANCA CATALANA «CANVIADORS» DEL SEGLE XX

Hem trobat al Museu d'Història de la ciutat de Barcelona, aquest arbre dels oficis catalans que podria ésser el dels clients de Banca Catalana en ple segle XX.

Perquè si vós us trobeu i us hi identifiqueu, segur que sou client nostre.

O, almenys, teniu una bona raó per pensar a ser-ho. Recorregueu l'arbre (nosaltres ho hem fet i hem vist que hi som). Segur que ens hi trobarem.

En una branca diferent. Però del mateix tronc.